

сенімді | надежное
сақтандыру | страхование

"МҰНАЙ САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ" АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

**ӨНДІРІСТІК НЕМЕСЕ КОММЕРЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕ
ҮЗІЛІС НӘТИЖЕСІНДЕ ТУЫНДАҒАН ШЫҒЫНДАРДЫ
ЕРІКТІ САҚТАНДЫРУ
ЕРЕЖЕЛЕРІ**

«Мұнай сақтандыру компаниясы» Акционерлік қоғамының

Директорлар кеңесімен бекітілген

2025 жылғы «25» желтоқсандағы № 02-01/30 хаттама

2026 жылғы «12» қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі

Семей қ.

МАЗМҰНЫ:

1.	ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР	3
2.	САҚТАНДЫРУ ОБЪЕКТІСІ	3
3.	САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ	3
4.	ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫН	3
5.	ӨНДІРІСТЕГІ ҮЗІЛІС	4
6.	МАТЕРИАЛДЫҚ ЗАЛАЛ	5
7.	САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНА ЖАТПАЙТЫН ЖӘНЕ САҚТАНДЫРУДЫ ШЕКТЕУ ОҚИҒАЛАР	6
8.	САҚТАНУШЫ ТАРАПЫНАН САҚТАЛУЫ МІНДЕТТІ ҚАУІПСІЗДІК ҚАҒИДАЛАРЫ МЕН НОРМАЛАРЫ	12
9.	САҚТАНДЫРУ СОМАСЫН АЙҚЫНДАУ ТӘРТІБІ, УАҚЫТША ФРАНШИЗА	13
10.	САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫ, ОНЫ ТӨЛЕУ ТӘРТІБІ	13
11.	САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ЖАСАСУ ЖӘНЕ РЕСІМДЕУ ТӘРТІБІ	14
12.	САҚТАНДЫРУ АУМАҒЫ	14
13.	ТӘУЕКЕЛ ДӘРЕЖЕСІНІҢ ӨЗГЕРУІ	14
14.	САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ МЕРЗІМІ	15
15.	ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ	15
16.	САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНЫҢ БЕЛГІЛЕРІ БАР ОҚИҒА БОЛҒАН КЕЗДЕ ТАРАПТАРДЫҢ ІС- ӘРЕКЕТТЕРІ	17
17.	ЗАЛАЛ СОМАСЫН АЙҚЫНДАУ ТӘРТІБІ	18
18.	ЗИЯНДЫ АЗАЙТУ ШЫҒЫНДАРЫ	20
19.	САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІ	20
20.	САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ӨЗГЕРТУ, САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУЫН ТОҚТАТУ ШАРТТАРЫ, САҚТАНДЫРУДЫ ҚОРҒАУДЫ ТОҚТАТА ТҮРУ	22
21.	САҚТАНУШЫНЫҢ БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕП ЖҮРГІЗУ МІНДЕТІ	23
22.	ҚОСАРЛАНҒАН САҚТАНДЫРУ	24
23.	СУБРОГАЦИЯ	24
24.	САҚТАНУШЫНЫҢ /ПАЙДА АЛУШЫНЫҢ НИЕТІ НЕМЕСЕ ӨРЕСКЕЛ АБАЙСЫЗДЫҒЫ	24
25.	САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІ НЕМЕСЕ САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІНЕН БАС ТARTУ ТУРАЛЫ ШЕШІМ ҚАБЫЛДАУ МЕРЗІМІ. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДАН БАС TARTУ	25
26.	ДАУЛАРДЫ ШЕШУ	25
27.	ҚОСЫМША ТАЛАПТАР	25

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

- 1.1. "Мұнай сақтандыру компаниясы" АҚ, бұдан әрі – "Сақтандырушы" осы өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс нәтижесінде туындаған шығындарды ерікті сақтандыру Ережелері (бұдан әрі – "Ережелері") және Қазақстан Республикасының заңнамасы негізінде өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс нәтижесінде туындаған шығындарды ерікті сақтандыру шарттарын (бұдан әрі – "Сақтандыру шарты") заңды және жеке тұлғалармен - жеке кәсіпкермен (бұдан әрі – "Сақтанушы") жасасады.
- 1.2. **Ережелерде қолданылатын негізгі ұғымдар:**
 - 1.2.1. **Сақтандырушы** - "Мұнай сақтандыру компаниясы" Акционерлік қоғамы, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған және сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметін жүзеге асыру құқығына лицензиясы бар заңды тұлға;
 - 1.2.2. **Сақтанушы**-заңды және жеке тұлғалар, жеке кәсіпкерлер;
 - 1.2.3. **Сақтандыру** шарты бойынша пайда алушы Сақтанушының тәуекелін және оның пайдасына ғана сақтандыра алады. Сақтанушы болып табылмайтын тұлғаның пайдасына сақтандыру шарты Сақтанушының пайдасына жасалған болып есептеледі;
 - 1.2.4. **Сақтандыру ережелері**-сақтандыру шарты жасалатын сақтандыру субъектілерінің сақтандыру шарттары мен өзара іс-қимылын қамтитын осы құжат;
 - 1.2.5. **Сақтандыру шарты**-Сақтанушы мен Сақтандырушы арасындағы Келісім, оның күшінде Сақтандырушы сақтандыру Шартында көзделген төлем (сақтандыру сыйлықақысы) үшін сақтандыру шартында көзделген оқиға (сақтандыру жағдайы) басталған кезде Сақтанушыға сақтандыру жағдайы (сақтандыру төлемін жүзеге асыру) нәтижесінде туындаған өндірістегі үзілістен болған қаржылық шығындарды сақтандыру шартында айқындалған шектерде сақтандыру сомасын өтеуге міндеттенеді.
 - 1.2.6. **Уақытша франшиза**-уақытша франшиза кезінде, егер сақтандыру жағдайының басталуына әкелуі мүмкін келісілген мән-жайдың қолданылу мерзімі белгіленгеннен аз болса, сақтандыру өтемі төленбейді.

2. САҚТАНДЫРУ ОБЪЕКТІСІ

- 2.1. Сақтандыру объектісі сақтандыру жағдайынан туындаған өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс салдарынан туындаған шығындардың туындауына байланысты Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына қайшы келмейтін сақтанушының мүлдіктік мүдделері болып табылады.

3. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ

- 3.1. Сақтандыру шарты сақтандыру төлемін жүзеге асыруды көздейтін оқиға сақтандыру жағдайы болып табылады.
- 3.2. Сақтандыру жағдайы – Сақтанушыға меншік құқығында тиесілі және жылжымайтын (әкімшілік және өндірістік алаңдарды) және жылжымалы мүлдікті (жабдық, машиналар, қондырғылар, шикізат, қоймадағы тауарлар мен материалдар және т. б.) қамтитын Сақтанушыға тиесілі сақтандырылған мүлдікке (бұдан әрі - "мүлдік") материалдық залалдың туындауы нәтижесінде Сақтанушының мүлдіктік құқықтарына зиян келтіру және сақтанушыға келтірілген материалдық залал (Ережелердің 6-бабы) нәтижесінде пайда болған өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс (Ережелердің 5-бабы) салдарынан болған қаржылық залалдар (Ережелердің 4-бабы).

4. ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫН

- 4.1. Ережелерге сәйкес жасалған сақтандыру Шарты бойынша Сақтандырушы Сақтанушыға Ережелердің 6-бабында көрсетілген оқиғалардың салдарынан мүлдіктің толық немесе ішінара жойылуы/бүлінуі нәтижесінде туындаған мынадай қаржылық залалдарды өтейді:
- 4.2. Егер өндірістік немесе коммерциялық қызметте үзіліс болмаса, Сақтанушы алатын алынбаған пайда (кіріс), бұл ретте алынбаған пайда Сақтанушының сақтандыру шартын жасасуға дейінгі бақылау кезеңі ішінде болған пайданың (бухгалтерлік пайданың) орташа мөлшеріне негізделе отырып айқындалады;
- 4.3. Сақтанушы өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс кезеңінде жүргізген ағымдағы (тұрақты) шығыстар, яғни оның көлемінің өзгеруіне байланысты емес, сондай-ақ құрамы мен көлемі бойынша Сақтанушы жүзеге асыруға байланысты көтерген осындай шығыстардан ерекшеленбейтін (немесе шамалы дәрежеде ерекшеленбейтін) өндірістік немесе коммерциялық

қызмет бойынша шығыстар 12 (он екі) ай аралығындағы және Сақтанушы сақтандыру жағдайы басталғанға дейін болған көлемде қысқа мерзімде үзілген қызметті қайта бастау үшін өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс кезеңінде сөзсіз жалғастыратын өндірістік немесе коммерциялық қызмет.

Мұндай шығындарға, атап айтқанда, мыналар жатады:

- 4.3.1. Егер жалға алу, жалдау шартының немесе оларға ұқсас өзге де шарттардың талаптары бойынша жалға алынған мүліктің бүліну фактісіне қарамастан жалға алушы жалдау төлемдерін төлеуге тиіс болса, өндірістік немесе коммерциялық қызметті жүзеге асыру үшін сақтанушы жалға алатын үй-жайларды, жабдықтарды немесе өзге де жалға алынған мүлікті жалға алғаны үшін төлемақы;
- 4.3.2. Өндірістік немесе коммерциялық қызметтің айналымы мен нәтижелеріне қарамастан төленуге жататын салықтар мен алымдар, атап айтқанда мүлік салығы, жер салығы, тіркеу алымдары, лицензия үшін төлем және т. б.;
- 4.3.3. Егер бұл қаражат сақтандыру жағдайы басталғанға дейін сақтандыру жағдайы басталуына байланысты үзілген өндірістік немесе коммерциялық қызмет саласындағы инвестициялар үшін тартылған болса, қарыз, қаржы лизингі шарттары бойынша жарналар, кредиттер немесе өзге де тартылған қаражат бойынша пайыздар;
- 4.3.4. Сақтанушының штаттық қызметкерлерінің негізгі жалақысына және еңбекке ақы төлеудің кесімді жүйесі қолданылатын жағдайларды қоспағанда, азаматтық-құқықтық шарттар бойынша тартылатын қызметкерлерге берілетін сыйақыларға арналған шығыстар;
- 4.3.5. Міндетті аударымдар не жалақыны төлеуге байланысты Сақтанушыда туындайтын салықтарды төлеу;
- 4.3.6. Сақтанушының кәсіпорындары үшін белгіленген нормалар бойынша амортизациялық аударымдар.
- 4.4. Сот және өкілдік шығыстарды қоспағанда, өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс салдарынан шығындарды болдырмауға немесе азайтуға бағытталған Сақтанушының ақылға қонымды және орынды шығыстары.

5. ӨНДІРІСТЕГІ ҮЗІЛІС

- 5.1. Өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс, төменгі жағдайларда орын алған болып табылады, егер:
 - 5.1.1. Ережелердің 6-бабында көрсетілген оқиғалар нәтижесінде мүліктің толық немесе ішінара жойылуы/бүлінуі салдарынан сақтандыру кезеңі ішінде өндірістік процесс бұзылса немесе тоқтатылса;
 - 5.1.2. Материалдық залал сақтандыру Шартында көрсетілген сақтандыру аумағында орын алса.
- 5.2. Өндірістік қызметтегі үзіліс төменде көрсетілген сәтте аяқталды деп саналады, егер:
 - 5.2.1. Жоғалған, жойылған немесе бүлінген мүлік осындай үзілістің басталуына әкеп соққан оқиғаның алдында болған күйіне қалпына келтірілді және ол қалпына келтірілгеннен кейін бірден пайдалануға берілетініне немесе іске қосылмағанына қарамастан пайдалануға дайын болса;
 - 5.2.2. Үзіліс аяқталған сәтте өтемақы-осы сәттердің қайсысы ертерек келетініне байланысты болса; Қалдық ақаулар және эстетикалық сипаттағы және өндірістік қызметтің үздіксіздігіне әсер етпейтін басқа факторлар.
- 5.3. Сақтандырушы қаржылық шығындарды сақтандыру Шартында көрсетілген кезең ішінде, бірақ сақтандыру жағдайы туындаған сәттен бастап 12 (он екі) айдан аспайтын мерзім ішінде өтейді. Сақтандырушының жауапкершілік кезеңінің ұзақтығы Сақтанушы мен Сақтандырушы арасындағы келісім бойынша өзгертілуі мүмкін. Жалақыға арналған шығыстарды өтеу үшін жылдық еңбекақы қорының есебінен сақтандыру сомасы есептелген жағдайда Сақтандырушының жауапкершілігінің неғұрлым қысқа кезеңі келісілуі мүмкін.
- 5.4. Сақтандырушы келесі салдарлардан туындаған Сақтанушының қаржылық шығындарының артуына жауап бермейді:
 - 5.4.1. Сақтанушының өндірістік немесе коммерциялық қызметіндегі үзіліс кезінде туындаған төтенше жағдайлар;
 - 5.4.2. Бүлінген мүлікті қалпына келтіруге немесе өндірістік процесті қайта бастауға билік тарапынан қойылған шектеулер;
 - 5.4.3. Сақтанушының жойылған, бүлінген немесе жоғалған мүлікті қалпына келтіру немесе ауыстыру үшін қажетті уақытта жеткілікті қаржы қаражаты болмауы.
- 5.5. Сақтандырушы күндерді компьютерлік өңдеу тәуекелінің басталуынан туындаған қарапайым және қаржылық шығындар үшін немесе олардың жүйелері мен бағдарламалық жасақтамасы бар

микропроцессорларды күндермен жұмыс істеу тұрғысынан тестілеу нәтижесінде туындаған шығындар үшін жауап бермейді.

- 5.6. Өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістен болған залалдар, егер мұндай үзіліс жойылу (бүліну) салдарынан болған жағдайда да сақтандырумен жабылады:
- 5.6.1. Мұндай жабдықты (мүлікті) өндірістік немесе коммерциялық қызметте үзіліс басталған сәтте Сақтанушы өндірістік немесе коммерциялық қызметте пайдаланған, сондай-ақ өндірістік немесе коммерциялық қызметте болған жағдайда, жалға алу (жалдау, лизинг және т. б.) шарттары бойынша сақтанушы ұзақ мерзімге (кемінде 1 жыл) пайдалануға алған өндірістік жабдықты немесе өзге де жылжымалы мүлікті сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру орны шегінде;
- 5.6.2. Сақтанушы өндірістік немесе коммерциялық қызметте пайдаланатын өндірістік, шаруашылық немесе өзге де ғимараттар орналасқан, сақтандыру Шартында сақтандыру аумағы ретінде көрсетілген үй-жайлар, егер мұндай ғимараттар Сақтанушыға тиесілі болмаса да, олар жалдау, жалға алу шарттары немесе осыған ұқсас шарттар бойынша пайдаланса да, барлық қалған мүлікке қатысты, сақтандырудың осы аумағының шегінде, сақтандыру жағдайы басталған кезде мүлікке келтірілген залалға да, өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістен болған шығындарға да қатысты сақтандыру өтемі болды.

6. МАТЕРИАЛДЫҚ ЗАЛАЛ

- 6.1. Материалдық залал-жойылған мүліктің құны және бүлінген мүлікті қалпына келтіру шығындары.
- 6.2. Мүлікке материалдық залалдың туындауы және өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс, егер олар мынадай оқиғалардың (сақтандырылған тәуекелдердің) басталуынан туындаған болса, сақтандыру жағдайы болып есептеледі:
- 6.2.1. **"Өрт және түтін"** (жарылыс немесе басқа себеп). Өрт дегеніміз-оны өсіру және ұстап тұру үшін арнайы тағайындалған орындардан тыс жерде өздігінен таралуы мүмкін өрттің пайда болуы, сондай-ақ өрттің одан әрі таралуын болдырмау үшін қолданылатын түтін мен өрт сөндіру шаралары салдарынан болатын зиян. Өрттен, түтіннен және/немесе өрт сөндіру шараларын қолданудан туындамаған өрттің зақымдануынан келтірілген залал, сондай-ақ сақтандырылған меншікке отпен, жылумен немесе өзге де термиялық әсермен өңдеу нәтижесінде немесе өзге де мақсаттарда (мысалы, кептіру, пісіру, үтіктеу, темекі шегу, қуыру, ыстық өңдеу үшін) келтірілген залал немесе металдарды балқыту және т.б.) сақтандырумен қамтылмайды және өтеуге жатпайды.
- 6.2.2. **"Судың және басқа сұйықтықтардың зақымдануы"** тәуекел топтар астындағы **"судың және басқа сұйықтықтардың зақымдануы"** қауіпі деп судың немесе басқа сұйықтықтардың кенеттен және күтпеген әсерінен зақымдану ықтималдығы түсініледі, соның ішінде:
- 6.2.2.1. су құбыры, жылыту, кәріз және өртке қарсы жүйелердің апаты салдарынан, оның ішінде сақтандырылған үй-жайдан тыс жерде болған судың немесе будың мүлікке әсері;
- 6.2.2.2. Сақтанушыға (пайда алушыға) тиесілі емес басқа объектілерден немесе үй-жайлардан келіп түскен сұйықтықпен құю;
- 6.2.2.3. жер асты (жер асты) суларының деңгейін арттыру;
- 6.2.2.4. қардың еруі нәтижесінде.
- 6.2.3. **"Үшінші тұлғалардың құқыққа қарсы іс-қимылдары"** тәуекел тобы астындағы **"үшінші тұлғалардың құқыққа қарсы іс-қимылдары"** деп мынадай қоғамдық қауіпті іс - әрекеттер нәтижесінде залалдың туындау ықтималдығы түсініледі:
- 6.2.3.1. жымқыру, оның ішінде:
- ұрылықтар,
 - тонау,
 - қарақшылық.
- 6.2.3.2. Сақтанушыға тиесілі емес мүлікті қасақана немесе абайсызда жою немесе бүлдіру, оның ішінде өртеу арқылы,
- 6.2.3.3. бұзақылық,
- 6.2.3.4. вандализм,
- 6.2.3.5. жердің бүлінуі,
- 6.2.3.6. жол-көлік оқиғасы және басқа қозғалатын объектілердің зақымдануы.
- Сақтандыру қорғанысы да қамтылған:
- а) бұзып кірген ұрлық немесе ұрлық жасауға талпыныс.
- б) терезе әйнектері, айналар, витриналар.

- 6.2.4. **"Дүлей зілзалалар" тәуекелдер тобы астындағы "Дүлей зілзалалар"** деп: жер сілкінісі, жанартаулардың атқылауы немесе жер асты отының, көшкіннің, қар көшкінінің (оның ішінде қардың), дауылдың, торнадонның, боранның, орасаң (қатты) желдің, теңіз боранының, тайфунның, су тасқынының, судың деңгейінен асуы, найзағайдың, бұршақ, сел ағындарының түсуі, цунами, топырақтың түсуі, газдың шығуы, мұздың зақымдануы, бұл аймақ үшін қалыптан тыс: нөсер жаңбыр, қалың қар, боран мен аяз.
- 6.2.5. "Ұшақтар мен басқа да әуе нысандарының, сондай-ақ қоқыстар мен олардан құлаған заттардың құлауы"
- 6.2.6. **"Жарылыс"** бу қазандықтарының, газ және мұнай қоймаларының, газ және мұнай құбырларының, машиналардың, аппараттардың және жұмыста жоғары қысымды пайдаланатын басқа да ұқсас құрылғылар мен жабдықтардың жарылысын қоса алғанда, жарылыс нәтижесінде осы жабдықтың өзіне зақым келтіруді қоса алғандағы (егер бұл жабдық сақтандырылған болса) жарылыстар.
- 6.3. Сақтандыру қорғанысы жоғарыда аталған оқиғалар (сақтандырылған тәуекелдер), соның салдарынан Сақтанушыға материалдық залал келтірілген жағдайда ғана сақтандыру шартында арнайы көрсетілген жағдайда ғана қолданылады.

7. **САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНА ЖАТПАЙТЫН ЖӘНЕ САҚТАНДЫРУДЫ ШЕКТЕУ ОҚИҒАЛАР**

- 7.1. Барлық жағдайларда келесі себептерден, оқиғалардан немесе әрекеттерден тікелей немесе жанама түрде келтірілген залал өтелмейді:
- 7.1.1. "Әскери іс-қимылдармен", соның ішінде соғыс, шапқыншылық, сыртқы жаудың шабуылы, кез келген әскери іс-қимыл немесе соған ұқсас әскери (соғыс жариялануына қарамастан), маневрлер, агрессия, диверсиялар, тәртіпсіздіктер, әскери төңкеріс немесе нәтижесінде әскери жағдайды жариялау және қолдау қамтамасыз етілетін, сондай-ақ блокада жағдайы, өзге де әскери іс-шаралармен немесе олардың салдарымен орын алған кез келген басқа оқиға;
- 7.1.2. азаматтық көтерілістер, ашуланшақтық, революция, билікті басып алу, бүлік, ереуілдер, азаматтық толқулар немесе халық көтерілісінің көлемін алатын жұмысшылардың толқулары, билікті күшпен басып алу, қарулы көтеріліс, бүлік, қарулы көтерілісшілердің әрекеттері, сондай-ақ оларды басуға бағытталған биліктің әрекеттері;
- 7.1.3. атом қаруын қолдануды, сондай-ақ енетін радиацияның, радиоактивті сәулеленудің, ластанудың әсерін, сондай-ақ сақтандырылған оқиғалардан туындағанына немесе болмағанына қарамастан, ядролық отынның жануы нәтижесінде кез келген ядролық отынмен немесе қалдықтармен ластануды қоса алғанда, "ядролық энергияның әсері";
- 7.1.4. мүліктің жойылуын, бүлінуін, оның нәтижесіне айналған немесе осы жойылудың басқа себептері немесе оқиғалары бір уақытта немесе өзге уақытта ықпал еткеніне қарамастан, оның себебі немесе соған байланысты туындаған терроризмнің кез келген актісінен тікелей немесе жанама түрде туындаған шығындарды немесе шығыстарды қоса алғанда, "терроризм актілерімен немесе адамның атынан немесе кез келген ұйыммен бірге жасаған терроризм актісін басу.
- Терроризм актісі-егер бұл әрекеттер қоғамдық қауіпсіздікті бұзу, халықты қорқыту не Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарының, шет мемлекеттердің немесе халықаралық ұйымдардың шешімдер қабылдауына ықпал ету мақсатында жасалса, жарылыс, өртеу немесе адамдардың қаза болу, мүліктік елеулі залал келтіру не өзге де қоғамдық қауіпті зардаптардың туындау қаупін туғызатын өзге де іс-әрекеттер жасау немесе жасау, сондай-ақ сол мақсаттарда жасалған адамның өміріне қол сұғу, сол сияқты сол мақсаттарда, сондай-ақ оның мемлекеттік немесе өзге де саяси қызметін тоқтату мақсатында не осындай қызметі үшін кек алу не адамдарға немесе ұйымдарға шабуыл жасаумен ұштасқан адамның өміріне қол сұғу мақсатында жасалған мемлекет немесе қоғам қайраткерінің өміріне қол сұғу, халықаралық қорғауды пайдаланатын адамдарды, ғимараттарды, құрылыстарды кепілге алуды, қатынас және байланыс құралдарын, айдап әкетуді, сол сияқты әуе немесе су кемесін не темір жол жылжымалы құрамын басып алуды қамтиды;
- 7.1.5. Сақтанушының заңнамалық немесе басқа да нормативтік актілерде белгіленген өртке қарсы қауіпсіздік, үй-жайлар мен құндылықтарды қорғау, сақтау, жұмыстарды жүргізу қауіпсіздігі

қағидалары мен нормаларын немесе өзге де осыған ұқсас нормаларды бұзуы немесе егер мұндай бұзушылықтар Сақтанушының білімімен жүзеге асырылса;

- 7.1.6. әскери биліктің, үкіметтің немесе жергілікті муниципалдық биліктің немесе сақтандырылған мүлік объектісінің орналасқан жеріндегі кеденнің өкімі бойынша мүлікті тәркілеу, реквизициялау, ұлттандыру, экспроприациялау, тәркілеу, жою немесе бүлдіру, сондай-ақ заңды күшіне енген сот шешімінің негізінде сақтанушының осы мүлікке меншік құқығын тоқтатуы нәтижесінде мүлікті жоғалтуы;
- 7.1.7. "бактериологиялық, саңырауқұлақтық, вирустық немесе басқа да қауіпті субстанциялардың әрекеттерімен", соның ішінде тікелей немесе жанама, нақты немесе кейінгі, толық немесе ішінара ластану немесе ластану объектілерінің ағуы, босатылуы, атқылауы немесе бүркуі. Қауіпті заттар деп оларды босату нәтижесінде мүліктің құнына, пайдалануға жарамдылығына зақым келтіруі немесе жоғалтуы мүмкін кез келген материалдар түсініледі.
- 7.1.8. бомбаларды, миналарды, снарядтарды немесе өзге де қару-жарақтарды өндіру, пайдалану немесе сақтау;
- 7.1.9. қажетті қорғаныс және аса қажеттілік жағдайында жасалған әрекеттерді; Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіппен қасақана қылмыс деп танылған Сақтанушының және/немесе пайда алушының іс-әрекеттерін қоспағанда, сақтанушының және/немесе пайда алушының сақтандыру жағдайының туындауына бағытталған не оның басталуына ықпал ететін қасақана іс-әрекеттерін қоса алғанда, "Сақтанушының және/немесе пайда алушының құқыққа қарсы іс-әрекеттерімен" немесе Сақтанушымен және/немесе пайда алушымен еңбек қатынастарында тұратын адамдардың құқыққа қайшы әрекеттері, сондай-ақ аталған адамдардың және/немесе Сақтанушының және/немесе пайда алушының алкогольді, есірткі құралдарын немесе басқа да мас ететін заттарды пайдаланудан немесе дәрілік препараттарды қолданудан туындаған кез келген нысандағы мас күйіндегі әрекеттері медициналық емес мақсаттар;
- 7.1.10. жолдардың немесе тротуарлардың жабындарының, сондай-ақ Іргетастардың, қабырғалардың, тірек конструкцияларының немесе ғимараттардың, құрылыстардың не инженерлік құрылыстардың жабындарының шөгуін, жарылуын, қысылуын, кеңеюін немесе ісінуін қоса алғанда, егер бұл зақым сақтандыру шарты бойынша жабылатын жағдайлардың тікелей салдары болып табылмаса, "ақаулар мен кемшіліктермен"; оның ішінде сақтандырылған ғимараттардың ақаулары мен кемшіліктерімен, сақтанушыға немесе оның органдарына немесе уәкілетті тұлғаларға белгілі болуы тиіс сақтандыру шартын жасасу сәтінде бұрыннан бар құрылыстар; өндірістегі ақаулар немесе сапасыз материалдарды пайдалану;
- 7.1.11. мүліктің табиғи тозуын немесе оның қасиеттерін немесе пайдалы қасиеттерін біртіндеп жоғалтуын, мүліктің түсінің, иісінің, салмағының өзгеруін не оның ұсақталуын, азаюын, созылуын, ағып кетуін немесе булануын қоса алғанда немесе табиғи факторлардан немесе мүліктің өзіндік ерекшеліктерінен туындаған өзге де табиғи себептер бойынша, тат басуының, тоттың, тотығудың зақымдануы, зең, саңырауқұлақ, бактериялар, ашыту, өздігінен жану, шірік, жарамдылық мерзімі, мүліктің моральдық ескіруі.
- 7.1.12. үй-жайлардың немесе мүліктің температурасының өзгеруін немесе ылғалдылық деңгейінің өзгеруін қоса алғанда, оның ішінде жылыту, сумен жабдықтау, кәріз жүйелерінің табиғи тозуы себебінен, сондай-ақ жылытуға, ауаны баптауға, салқындатуға немесе түтін шығаруға арналған жабдықтың жұмыс істемеуі немесе дұрыс жұмыс істемеуі себебінен, басқарудағы қателіктерден немесе өнімділіктің жеткіліксіздігінен "ауа температурасының әсерінен" бос немесе бос үй-жайларда су құбыры, жылу немесе өртке қарсы жүйелердің қату жағдайларын қоса алғанда, осы жабдықтың; сақтандыру орны үшін қалыпты болып табылатын қоршаған ортаның ауа температурасының әсері. Сақтандыру орны үшін қалыпты температура ауаның абсолюттік ең төменгі температурасынан төмен емес және сақтандыру орнындағы ауаның абсолюттік ең жоғары температурасынан аспайтын температура болып табылады ;
- 7.1.13. кеміргіштермен немесе жәндіктермен мүліктің зақымдануы;

- 7.1.14. жобалаудағы, жоспарлаудағы, дизайндағы қателер;
- 7.1.15. Сақтанушының техникалық ақаулы мүлікті (өндірістік және өзге де жабдықты) пайдалануы немесе дайындаушы кәсіпорын белгілеген техникалық сипаттамасы мен пайдалану қағидаларын бұза отырып; не тиісті жұмыстарды жүзеге асыру үшін рұқсаты немесе жеткілікті біліктілігі жоқ адамдар қолдануы;
- 7.1.16. Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне немесе Шартқа байланысты жөндеуді немесе қызмет көрсетуді жүргізетін өндіруші, жеткізуші, мердігер немесе ұйым жауапты болатын мүліктің бүлінуі;
- 7.1.17. Сақтанушының/Пайда алушының және/немесе Сақтанушымен/пайда алушымен еңбек немесе шарттық қатынастарда тұратын адамдардың құрылыс немесе монтаждау жұмыстары, сондай-ақ сақтандырылған ғимараттарды реконструкциялау, қайта жабдықтау немесе бұзу жөніндегі жұмыстар барысында мүліктің зақымдануы;
- 7.1.18. төменгілер нәтижесінде пайда болған "механизмдердің, машиналар мен жабдықтардың зақымдануы":
1. сақтандырылған заттардың құлауына және олардың басқа заттарға соғуынан зақымдануына, өзге де механикалық зақымдануға әкеп соққан кабельдердің немесе шынжырлардың үзілуі;
 2. шамадан тыс жүктеме, қызып кету, діріл, ыдырау, кептелу, механизмді бөгде заттармен бітеу, механизм ішіндегі қысымның өзгеруі, орталықтан тепкіш күштің әсері;
 3. гидравликалық соққы немесе бу қазандықтарында және ұқсас құрылғыларда сұйықтықтың болмауы;
 4. материалдардың ақаулары, мүлікті құрастырудағы, дайындаудағы немесе орнатудағы (құрастырудағы) қателер;
 5. сақтандырылған машиналарды пайдалануда немесе қызмет көрсетуде қызмет көрсетуші персоналдың байқаусызда жіберген қателігі;
 6. бақылау-өлшеу аспаптарының, қауіпсіздік жүйелерінің істен шығуы;
 7. егер олар жабылатын сақтандыру жағдайының салдары болып табылмаса, Сақтанушының бақылауындағы немесе операциялық пайдалануындағы ғимараттардың құлауы мен жарықтары;
 8. қазандықтардың, эконо-майзерлердің, резервуарлар мен құбырлардың, емізік ағынының және/немесе қазандық тігістерінің ақауларының жарылуы, құлауы, зақымдануы немесе қызып кетуі;
 9. жану камераларында пайда болатын жарылыстар кезінде ішкі жану қозғалтқыштары бар механизмдердің зақымдануы;
 10. жабдықты/оның бөліктерін дайындау кезінде пайдаланылған химиялық құрамға кіретін металл үшін техникалық қасиеттері бойынша жол берілмейтін ауа температурасы кезінде сақтандырылған жабдықты тұтастай немесе оның бөліктерін жеке пайдалану;
 11. найзағайдың әсерінен электр жабдығының өлуі немесе зақымдануы найзағай электр жабдығына тікелей тиген жағдайда ғана сақтандыру оқиғасы болып саналады.
- 7.1.19. "компьютерлік қылмыстар және / немесе жоғалту, электрондық деректердің зақымдануы", атап айтқанда:
1. ақпаратты өңдеу немесе электрондық жазбаларды өшіру немесе компьютерлік тасымалдағыштардағы немесе ақпаратты, бағдарламаларды немесе бағдарламалық қамтамасыз етуді сақтаудың басқа да құралдарындағы ақпараттың бүлінуі;
 2. деректердің, бағдарламалық жасақтамасын немесе компьютерлік бағдарламалардың функционалдығын, жарамдылығын, пайдалану мүмкіндігін немесе қол жетімділігін төмендету;
 3. компьютерлік технологияларды және/немесе интернетті және басқа компьютерлік желілерді, соның ішінде компьютерлік вирустарды бұзу мен таратуды қолдана отырып жасалған қылмыстар;
- 7.1.20. келесі жағдайларда "су мен басқа сұйықтықтардың әсері":
1. жертөле үй-жайларындағы тауар қорларына зиян келтіру, егер олар еден деңгейінен 10 (он) см төмен орналасқан сөрелерде, тақталарда, паллеттерде немесе қалқандарда сақталмаса;

2. кез келген резервуарды, құрылғыны немесе су құбырларын жөндеу, ауыстыру кезіндегі зақым;
- 7.1.21. отын, газ, бу, желдеткіш, салқындатқыш, су немесе басқа сұйықтықтарды беруді тоқтату немесе тұрақсыз беру;
- 7.1.22. оттың пайда болуымен немесе онсыз электр тогының әсері (мысалы, желідегі ток күші мен электр кернеуінің айырмашылығы; оқшаулаудың бұзылуы, оның ішінде қысқа тұйықталу: орамдағы тұйықталу, корпусқа тұйықталу немесе жерге тұйықталу; байланыстың жеткіліксіздігі; қауіпсіздікті қамтамасыз ететін өлшеу, реттеу аспаптары мен аспаптарының істен шығуы);
- 7.1.23. дыбыстық немесе дыбыстан жоғары жылдамдықпен қозғалатын ұшақ немесе басқа ауа құрылғысы тудыратын қысым толқындары;
- 7.1.24. осы өндірістің нәтижесі болып табылатын тауарларды өндіру процесінде тікелей келтірілген залалды қоспағанда, бұл жағдайда сақтандырушы тек осындай кейінгі шығындар үшін жауап береді.
- 7.2. Сақтандыру төлемі келесі жағдайларда да төленбеуі мүмкін, егер:
- 7.2.1. Сақтанушы Сақтандырушыға сақтандыру объектісі, сақтандыру тәуекелі, сақтандыру жағдайы және оның салдары туралы көрінеу жалған мәліметтерді хабарласа;
- 7.2.2. Сақтанушы сақтандыру жағдайынан келтірілген залалды азайту жөнінде әдейі шаралар қолданбаса;
- 7.2.3. Сақтанушы зиян келтіргені үшін кінәлі адамнан тиісті өтемақы алған болса;
- 7.2.4. Сақтанушы сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталу жағдайларын тергеуге және оған келтірілген залалдың мөлшерін анықтауға кедергі келтірген болса;
- 7.2.5. Сақтанушы сақтандыру жағдайының басталуына жауапты адамға өзінің талап ету құқығынан бас тартты, сондай-ақ Сақтанушыға талап ету құқығына өту үшін қажетті құжаттарды Сақтандырушыға беруден бас тартса;
- 7.2.6. Сақтанушы сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталғаны туралы құзыретті органдарға мүмкіндігіне ие бола отырып мәлімдемеген не бұл фактіні осы органдар растамаса;
- 7.2.7. Сақтанушы Ережелер мен сақтандыру Шартынан туындаған талаптарды бұзуы және сақтандыру жағдайдың қалыптасуы;
- 7.2.8. Залал Сақтанушының келісімімен үшінші тұлғалардың мүлікті пайдалануы нәтижесінде пайда болуы.
- 7.3. Ережелер бойынша Сақтандырушы келесі жағдайларда жауапты болмайды:
- 7.3.1. сақтандырылған ғимараттардың немесе құрылыстардың қоқыстарынан немесе қалдықтарынан аумақты тазарту немесе олардың сынуы, жер мен суды тазарту бойынша шығыстар үшін;
- 7.3.2. ұрлық, шаң немесе ауа райы жағдайлары (найзағайдан басқа) салдарынан ашық жерде сақталатын жылжымалы және / немесе жеке мүлікке келтірілген залал үшін;
- 7.3.3. кез келген жөндеу, монтаждау, баптау, сынақтарды қайта жаңарту, баптау, техникалық қызмет көрсету нәтижесінде мүлікке келтірілген залал үшін;
- 7.3.4. Сақтанушының еріп жүруінсіз мүлікті сақтандыру аумағы шегінде өткізу (тиеу мен түсіруді қоса алғанда) салдарынан туындаған залал үшін;
- 7.3.5. Моральдық зиян, мүліктің тауарлық түрінің жоғалуы, айыппұлдар, тұрақсыздық айыбы, өсім пұл немесе ақшалай нысандағы өзге де айыппұл санкциялары үшін, олар сақтандыру жағдайының белгілері бар болған оқиғадан туындаса да;
- 7.3.6. егер сақтандыру Шартында көзделген оқиға сақтандыру шартының қолданылу мерзімі басталғанға дейін немесе ол аяқталғаннан кейін орын алса, нәтижесінде пайда болған залалды сақтандырушы өтемейді;
- 7.3.7. егер сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде қатарынан 72 (жетпіс екі) сағат ішінде белгілі бір түрдегі бірнеше дүлей зілзала орын алса, онда мұндай оқиғалар бір сақтандыру жағдайы болып есептеледі;
- 7.3.8. егер ол Сақтанушының/пайда алушының және/немесе Сақтанушымен/пайда алушымен еңбек немесе шарттық қатынастарда тұратын адамдардың жарылыс жұмыстарын жүргізуінен,

қазбалардан немесе карьерлерден топырақ алудан, бос орындарды толтырудан немесе жер толтыру жұмыстарын жүргізуден, сондай-ақ қатты, сұйық немесе газ тәрізді пайдалы қазбалар кен орындарын өндіруден немесе игеруден туындаса, көшкіннен, шөгуден немесе топырақтың өзге де қозғалысынан келтірілген залал үшін өтелуге жатпайды.

- 7.3.9. Сақтандырылған үй-жайларға жаңбырдың, қардың, бұршақтың немесе кірдің жабық емес терезелер, есіктер немесе ғимараттардағы өзге де тесіктер арқылы енуі салдарынан туындаған залал үшін, егер бұл тесіктер дауылдың, құйынның, дауылдың немесе торнадоньң тікелей әсерінен туындамаса, пайда болған жағдайда мүлiктік зиян тәуекелдері сақтандырылған болса.
- 7.4. Ережеге сәйкес материалдық залал сақтанушыға жойылу, бүліну немесе жоғалу салдарынан келтірілген залал болып табылмайды:
- 7.4.1. кез келген валютадағы қолма-қол ақша, бағалы металдар мен олардан жасалған бұйымдар, інжу мен асыл тастардан жасалған зергерлік бұйымдар, маркалар, монеталар, кеуді белгілер, картиналар, мүсіндер, коллекциялар немесе өзге де өнер туындылары;
- 7.4.2. құжаттар мен бағалы қағаздар, оның ішінде акциялар, облигациялар, сақтандыру полистері, жинақ кітапшалары, банктік чектер және т. б.;
- 7.4.3. және іскерлік кітаптар мен есептер, картотекалар, дискілер, иілгіш дискілер және басқа да техникалық ақпарат тасымалдағыштар.
- 7.4.4. ұрлық, шаң немесе ауа райы жағдайлары (найзағайдан басқа) нәтижесінде ашық жерде сақталатын жылжымалы және / немесе жеке мүлік;
- 7.4.5. қосымша жабдықты, тіркемелерді, теміржол локомотивтері мен жылжымалы құрамды, су немесе ауа арқылы қозғалатын құралдарды қоса алғанда, автокөлік құралын, жолдармен жүріп-тұру құралдарын;
- 7.4.6. мүліктің кез-келген жөндеу, сынау, баптау, техникалық қызмет көрсету кезінде тікелей әсер еткен бөлігі. Бұл ерекшелік осы тараудағы сақтанушының қалған бөлігіне келтірілген залалды қамтымайды;
- 7.4.7. тірі мүкәммал, өсіп келе жатқан егін, тұрған орман, көгалдар, бұталар, жануарлар, зертханалық жабдықтарды қоспағанда;
- 7.4.8. құймаларды, жүндерді, жүнді пайдаланатын заттарды;
- 7.4.9. қолжазбалар, маркалар, іскерлік құжаттама, компьютерлік жазу жүйелері, үлгілер, модельдер, сызбалар, суреттер, кәдесыйлар, антиквариат, сирек кітаптар немесе өнер туындылары, егер бұл туралы сақтандырушыға жазбаша түрде хабарланбаса және сақтандыруға жазбаша түрде қабылдауға келіспесе;
- 7.4.10. жер, жер құндылығы, қазба жұмыстары, айлақтар, доктар, молдар, көпірлер, өткелдер, ішкі аулалар, дренаж жүйелері, жолдар немесе басқа да жабылған жерлер;
- 7.4.11. құрылыс, тұрғызу немесе орнату процесінде мүлікті немесе құрылыстарды;
- 7.4.12. спутниктерді, ғарыш аппараттарын, ұшыру қондырғыларын, шығару қондырғыларын және басқа да негізгі компоненттерді қоса алғанда, бірақ олармен шектелмей, ғарыш кеңістігін зерттеуге байланысты тәуекелдер;
- 7.4.13. Сақтанушының қандай да бір шарттармен сатылған, толық шаруашылық жүргізуге берілген, монтаждау жоспары бойынша немесе осы мүлік сатып алушыға берілгеннен кейін бөліп сатылған мүлкі немесе шаруашылық жүргізудегі немесе консигнациядағы мүлкі;
- 7.4.14. энергетикалық, телекоммуникациялық және тарату немесе тарату желілері мен толқын өткізгіштер;
- 7.4.15. егер жертөле болмаған жағдайда олардың негіздері жертөле қабатынан немесе жер бетінен төмен болса, көтергіш қабырғалары, жабдықтары немесе қазандықтары бар ғимараттардың негіздері;
- 7.4.16. жер асты құбырлары, мұржалар немесе суағарлар;
- 7.4.17. ашық теңіздегі барлық қондырғыларды, соның ішінде бұрғылау қондырғыларын, қайта өңдеу жабдықтарын және т. б.;

- 7.4.18. өтеме алу мүмкіндігіне қарамастан, негізгі сақтандыру шарты бойынша жауапкершілік шегінен асатын соманы қоспағанда, осы немесе ол неғұрлым егжей-тегжейлі сипатталған кез келген басқа сақтандыру шартының басқа нысаны бойынша сақтандырылған мүлік;
- 7.4.19. ақпаратты құнды құжаттарды немесе магниттік немесе электрондық тасымалдағыштардағы жазбаларды ауыстыру және қалпына келтіру жөніндегі зерттеу жұмыстарының құнынан басқа;
- 7.4.20. жарылғыш заттар;
- 7.4.21. шамадан тыс жүктеме, қысқа тұйықталу, өзін-өзі қыздыру, электр доғасының пайда болуы немесе қандай да бір себептермен электр тогының ағуы (найзағай соққысын қоса) нәтижесінде кез келген электр машинасы, аппараты немесе электр қондырғысының кез келген бөлігі. Бұл ерекшелік өрттен зақымдалған басқа машиналарға, аппараттарға немесе қондырғыларға емес, өртті тудырған электр қондырғысының белгілі бір машинасына, аппаратына немесе бөлігіне ғана қатысты болуы керек дегенді білдіреді.
- 7.5. Ойдан шығарылған, жалған мәмілелер, алаяқтық әрекеттер және мүлікті сақтау мүддесіз сақтандыру өтемін алуға бағытталған әрекеттер жасау салдарынан келтірілген залал өтелуге жатпайды.
- 7.6. Сақтандырушы 6.2.1.-6.2.6. тармақшаларында көрсетілген сақтандыру шартының қолданысы басталғанға дейін немесе аяқталғаннан кейін болған оқиғалардың сақтандыру жағдайы нәтижесінде Сақтанушыға келтірілген қаржылық шығындарды өтемейді..
- 7.7. Төменде көрсетілген келесі шығыстар өндірістік немесе коммерциялық қызметті жалғастыру бойынша ағымдағы шығыстарға да, тұрақты пайдаға да кірмейді, олардың бір бөлігі болып табылмайды және Сақтандырушының өтеуіне жатпайды:
- 7.7.1. Салық салу объектісі Сақтанушының өндірістік қызметінің айналымы немесе қаржылық нәтижесі болып табылатын қосылған құн салығы, табыс салығы, акциздер, кедендік баждар және басқа да салықтар (табыс, кіріс, пайда) ;
- 7.7.2. Сақтандыру шарты жасалғаннан кейін енгізілген капиталға және негізгі құралдарға (мүлікке) салынатын салықтар;
- 7.7.3. Материалдық шығындарды жүзеге асыру бойынша шығыстар-ауыспалы шығыстар (шикізатты, материалдарды, жартылай фабрикаттарды, құндылығы төмен және заттардың, өнімдер мен тауарлардың, отынның, қосалқы бөлшектердің, ыдыстардың және т. б. тез тозуына тән);
- 7.7.4. лицензиялық және авторлық сыйақылар, оның ішінде өнертапқыштарға айналым немесе сату көлемі негізінде төленетін сыйақылар;
- 7.7.5. бұрын және жаңадан жасалған сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары;
- 7.7.6. Сақтанушы жөнелтетін тауарларды тасымалдау бойынша шығыстар және олармен байланысты шығыстар;
- 7.7.7. өндірістік немесе коммерциялық қызметке тікелей қатысы жоқ операциялар бойынша шығыстар (бағалы қағаздармен операциялар, инвестициялық қызмет, ипотекалық операциялар, жер учаскелері немесе бос ақша қаражаттарымен немесе капиталдармен операциялар) сондай-ақ осындай операциялардан түскен пайда;
- 7.7.8. егер сақтанушы бұрын жасалған шарттарға сәйкес өзінің шарттық міндеттемелерін орындамағаны (уақтылы орындамағаны) үшін (мерзімінде жеткізбегені, тауар дайындаудағы немесе қызметтер көрсетудегі кідіріс, өзге де осындай міндеттемелер үшін) төлеуге міндетті тұрақсыздық айыбын, айыппұлдарды, өсім пұлдарды және өзге де айыппұл санкцияларын, егер мұндай орындамау шарттағы үзілістің тікелей салдары болып табылмаса өндірістік немесе коммерциялық қызмет.
- 7.8. Сондай-ақ, сақтандырушы, келесі жағдайларда жауапкершілік атқармайды, егер:
- 7.8.1. шығыстардың ұлғаюы материалдық шығын басталғанға дейін оның жағдайымен салыстырғанда өндірістің кеңеюіне (жаңаруына) байланысты болса;
- 7.8.2. өндірістік немесе коммерциялық қызметпен тікелей байланысты емес (сотта немесе төрелік сотта істерді жүргізу, меншік, иелік ету, жалға алу немесе жалға алу, сондай-ақ төтенше және күш салу қатынастарын түсіндіру) іс жүргізуді қалпына келтіру және қайта бастау кезінде

- кешіктірулер болды іс жүргізудегі үзіліс мерзімін ұлғайтатын, осындай оқиғалардың орын алуы бизнестің үзіліс залалын ұлғайтатын дәрежеде күшейетін жағдайлар);
- 7.8.3. Сақтанушы шартты оқиғалардың нәтижесінде жоғалған (бүлінген) мүлікті уақтылы ауыстыра (қалпына келтіре) және өндірістік немесе коммерциялық қызметті қайта бастау бойынша барлық қажетті шараларды уақтылы қабылдай алмаса;
- 7.8.4. өнеркәсіптік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістен залал мүліктің қалған бөлігінің жойылуы (жоғалуы) немесе бүлінуі нәтижесінде оқиғалардан зақымданбаған бөлігін пайдалану мүмкін болмай қалуына байланысты өседі.
- 7.9. Сақтандыру төменгілер салдарынан болған шығындарды өтемейді:
- 7.9.1. Сақтанушы жөнелтетін тауарларды тасымалдау бойынша шығыстар және олармен байланысты шығыстар;
- 7.9.2. мемлекеттік органдардың қалпына келтіру жұмыстарына немесе өндірістік немесе коммерциялық қызметке қатысты қандай да бір шектеулер қойуына байланысты мүлікті қалпына келтірудегі және өндірістік немесе коммерциялық қызметті қайта бастаудағы кідірістер;
- 7.10. Сақтандырушы кез-келген жанама шығындар бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырмайды, олар сақтандыру жағдайынан туындаған болғанның өзінде (контрагенттермен жасалған шарттар бойынша жауапкершілік және т.б.).
- 7.11. Сақтандырушыны Сақтанушы алдында сақтандыру төлемін жүзеге асырудан босату бір мезгілде Сақтандырушыны пайда алушыға сақтандыру төлемін жүзеге асырудан босатады.

8. САҚТАНУШЫ ТАРАПЫНАН САҚТАЛУЫ МІНДЕТТІ ҚАУІПСІЗДІК ҚАҒИДАЛАРЫ МЕН НОРМАЛАРЫ

- 8.1. Егер Сақтанушы Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген өртке қарсы қауіпсіздік, үй-жайлар мен құндылықтарды қорғау, жұмыстарды жүргізу қауіпсіздігі қағидалары мен нормаларын немесе өзге де осыған ұқсас нормаларды бұзса немесе егер мұндай бұзушылықтар Сақтанушының және/немесе пайда алушының хабардар етуімен жүзеге асырылса, Сақтандырушының Қағидаларда көзделген тәртіппен және мерзімдерде сақтандыру шартын бұзуға құқығы бар.
- 8.2. Сақтандырушының тікелей себебі қауіпсіздік нормаларын бұзу болып табылатын сақтандыру жағдайлары бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға құқығы бар. Алайда, егер бұл нормаларды бұзу залал пайда болу себептерімен байланысты болмаса, сақтандыру төлемі жүзеге асырылады.
- 8.3. Сақтанушы сақтандыруды қамтамасыз ету үшін сақтандырушы талап ететін төменде көрсетілген арнайы шарттарды орындауы тиіс:
- 8.3.1. Сақтанушы алып жатқан бүкіл аумақта қол өрт сөндіргіштерінің барабар саны белгіленуге тиіс. Барлық қолмен өрт сөндіргіштер оңай қол жетімді жерлерде орнатылып, қабырғаға ілінуі керек. Барлық қолмен сөндіргіштер жылына кемінде бір рет үнемі тексеріліп тұруы керек және Сақтанушы олардың жұмыс жағдайын бақылауы керек.
- 8.3.2. өртке қарсы дабыл жергілікті бақылау тақтасына қосылуы керек, ол Сақтанушының бір немесе одан да көп қызметкерінің тәулік бойы бақылауында болуы керек. Жүйе тәулік бойы жұмыс күйінде болуы керек.
- 8.3.3. күзет дабылы кем дегенде қосылған дыбыстық дабылмен жабдықталуы және кәсіпорын үшін жұмыс істемейтін уақытқа қосылуы керек.
- 8.3.4. Кесу, дәнекерлеу немесе басқа да қауіпті жұмыстарды жүзеге асыру кезінде өрт қауіпті жұмыстарға рұқсат беру жүйесін жүзеге асыру қажет. Өрт қауіпті жұмыстар Сақтанушының қауіпсіздік техникасы жөніндегі инженерінің (ТҚ) жазбаша рұқсатынсыз жүргізілмеуі тиіс. ҚТ инженері өз кезегінде келесі сақтық шаралары қабылданғанына көз жеткізуі керек:
1. барлық тез тұтанатын заттар қауіпті жұмыстар жүргізілетін жерден кемінде 10 (он) метр қашықтықта орналасуы тиіс.
 2. егер тез тұтанатын заттардың жойылуын қамтамасыз ету мүмкін болмаса, олар жанбайтын брезентпен жабылуы керек.
 3. төбедегі, қабырғалардағы және едендегі құбырларға, кабельдерге, конвейерлерге және басқа жүйелерге арналған барлық тесіктер жабық.
 4. су шелектері, қолмен өрт сөндіргіштер, өрт сөндіру жеңдері және т. б. сияқты тиісті өрт сөндіру жабдықтары орнатылды.

5. тексеру:

- а) дәнекерлеу және кесу жабдықтарының жарамдылығы.
- б) жабдық жанғыш заттар мен жанғыш сұйықтықтар мен газдардан тазартылғандығын.
- в) қауіпті жұмыстар аяқталғаннан кейін ықтимал жанып тұрған отты сөндіру үшін орынды тексеру қажет.

9. САҚТАНДЫРУ СОМАСЫН АЙҚЫНДАУ ТӘРТІБІ, УАҚЫТША ФРАНШИЗА

- 9.1. Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру сомасы Тараптардың келісімімен белгіленеді. Сақтандыру сомасы Сақтанушы сақтандыру жағдайы басталған кезде күткен шығын мөлшерінен аспауға тиіс.
- 9.2. Осы Ережелерге сәйкес сақтандыру Шартында мынадай сақтандыру сомалары белгіленуі мүмкін:
 - 9.2.1. Тұрақты ағымдағы шығыстарды сақтандыру бойынша;
 - 9.2.2. Пайданы жоғалтудан немесе рента түсімдерін жоғалтудан сақтандыру бойынша.
- 9.3. Өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілісті сақтандыру кезіндегі сақтандыру сомасы есептік шама болып табылады және сақтандыру кезеңінің алдындағы 12 (он екі) айдағы қаржылық нәтижелер (салық салынатын пайда және ағымдағы шығыстар) негізінде айқындалады. Бұл ретте есептілікті аудиторлар растаған соңғы қаржы жылы бойынша пайда мен залалдың балансы мен шоты бойынша деректер де назарға алынады. Осылайша есептелген сақтандыру сомасы, егер Сақтанушының өндірістік немесе коммерциялық қызметінен түскен пайда жылдан жылға ұлғайса немесе сақтандыру кезеңінде өндіріс немесе тауар айналымы көлемінің едәуір ұлғаюы болжанса, тиісінше ұлғайтылуы тиіс.
- 9.4. Өткен қаржы жылындағы өндірістік қызмет туралы деректер болмаған кезде сақтандыру құны ұқсас объектілер, Сақтанушының бизнес-жоспары, жеткізілімге, қызметтер көрсетуге жасалған шарттар және өзге де құжаттар бойынша қолда бар ақпаратқа сүйене отырып белгіленеді.
 - 9.4.1. Рента түсімдерін жоғалтудан сақтандыру бойынша сақтандыру құны жалдау, жалдау шарттары және (немесе) оларға ұқсас шарттар негізінде белгіленеді.
 - 9.4.2. Сақтандыру құны өндірістік қызмет шеңберінде Сақтанушының өндіріс (көрсетілетін қызметтер) көлемінің ықтимал (жоспарлы) ұлғаюы және ықтимал инфляция ескеріле отырып белгіленеді.
- 9.5. Сақтанушының өтініші бойынша сақтандыру сомасы сақтандыру кезеңі ішінде өзгертілуі мүмкін. Бұл жағдайда сақтандыру сыйлықақысын қайта есептеу үшін Сақтанушы мәлімдеген сақтандыру сомалары негізінде есептелген орташа жылдық сақтандыру сомасы мәлімделген сақтандыру сомалары жарамды болған кезеңге барабар пайдаланылады.
- 9.6. Сақтанушы мен Сақтандырушы арасындағы келісім бойынша соңғысының жауапкершілігі сақтандыру шартында көрсетілген келісілген сомамен шектелуі мүмкін (жауапкершілік лимиті, яғни сақтандыру Шартының қолданылу кезеңіндегі барлық сақтандыру жағдайлары бойынша жүргізілген барлық сақтандыру төлемдерінің сомасы осы лимиттен аспауы тиіс.).
- 9.7. Егер сақтандыру шартының қолданылуы бірінші орын алған сақтандыру жағдайы бойынша тоқтатылмаса, сақтандыру төлемі жүзеге асырылғаннан кейін сақтандыру сомасы жүргізілген сақтандыру төлемі сомасының шамасына азаяды. Сақтандыру сомасы сақтандыру төлемі жүзеге асырылған күннен бастап азаяды және сақтандыру шартының қолданылу мерзімі аяқталғанға дейін қолданылады. Сақтанушының өтініші бойынша сақтандыру төлемі жүзеге асырылғаннан кейін сақтандыру сомасы қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеу шартымен сақтандыру шартын жасасу кезінде келісілген сомаға дейін ұлғайтылуы мүмкін.
- 9.8. Сақтандыру шартында, егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, оның шегінде өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістен болған залалдарды Сақтанушы дербес төлеуге жататын уақытша шегерім қолданылады.
- 9.9. Уақытша франшиза күнтізбелік күндерде белгіленеді.
- 9.10. Сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру төлемі уақытша шегерімді ескере отырып (сақтандыру төлемінің сомасынан оның мөлшерін шегергенде) Сақтанушы төлеуге жататын сомадан тыс жүзеге асырылады. Бұл ретте сақтандыру Шартында көзделген уақытша франшиза кезеңінде келтірілген залал сомасынан аспайтын залалдар өтелуге жатпайды.
- 9.11. Уақытша франшиза бойынша күндер саны жеке келісіледі және сақтандыру Шартында тіркеледі.

10. САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫ, ОНЫ ТӨЛЕУ ТӘРТІБІ

- 10.1. Сақтандыру шарты бойынша төленуге жататын сақтандыру сыйлықақысының мөлшері сақтандыру объектісін, сақтандыру мерзімін және сақтандыру тәуекелінің сипатын ескере

отырып, сақтандыру сомасының бірлігінен алынатын сақтандыру сыйлықақысының мөлшерлемесін айқындайтын сақтандыру тарифтеріне сәйкес есептеледі.

- 10.2. Сақтандырушы төленуге жататын сақтандыру сыйлықақысының мөлшерін айқындау кезінде тәуекел факторларына байланысты айқындалатын базалық сақтандыру тарифтеріне: үй-жайда өрт сөндіру құралдарының болуы, жақын маңдағы өрт қызметі постынан, апаттық және жөндеу қызметтерінен қашықтығы және т. б. арттыратын және төмендететін коэффициенттерді пайдалануға құқылы.
- 10.3. Сақтандыру сыйлықақысын төлеу Сақтандырушының кассасына қолма-қол ақшамен немесе сақтандырушының банктік шотына ақша аудару арқылы жүзеге асырылады.
- 10.4. Сақтандыру сыйлықақысы сақтандыру шартында белгіленген мерзімде біржолғы (сыйлықақының жылдық сомасы мөлшерінде) не бөліп-бөліп төленеді, бұл ретте бірінші сақтандыру жарнасы, егер сақтандыру шартының талаптарында өзгеше көзделмесе, сақтандыру сыйлықақысының жалпы сомасының кемінде 50 (елу) пайызы мөлшерінде енгізіледі.
- 10.5. Сақтандыру сыйлықақыларын төлеу, егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру шарты жасалған күнге Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің бағамы бойынша теңгемен жүзеге асырылады.
- 10.6. Егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтанушының сақтандыру сыйлықақысын/бірінші сақтандыру жарнасын төлеу міндеті Тараптардың уәкілетті өкілдері сақтандыру шартына қол қойған күннен бастап туындайды.

11. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ЖАСАСУ ЖӘНЕ РЕСІМДЕУ ТӘРТІБІ

- 11.1. Сақтандыру шартын жасасу үшін Сақтанушы Сақтандырушыға Сақтандырушы белгілеген нысанда жазбаша өтініш-сауалнама ұсынады.
- 11.2. Сақтандыру шартын жасасу үшін сақтанушы сақтандырушыға танысу үшін мынадай құжаттарды ұсынады:
 - 11.2.1. құрылтай құжаттарының көшірмелері (құрылтай шарты, жарғы, мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу) туралы куәлік);
 - 11.2.2. Қаржы-шаруашылық қызметті жүзеге асырудың соңғы 12 (он екі) айындағы бухгалтерлік баланстың және оған қосымшалардың көшірмелері;
 - 11.2.3. аудиторлар растаған соңғы қаржы жылы бойынша бухгалтерлік есептің көшірмесі;
 - 11.2.4. сақтандырушы қосымша талап етуі мүмкін тәуекел дәрежесін сипаттайтын басқа құжаттар.
- 11.3. Егер сақтандыру шартын жасасқаннан кейін Сақтанушы сақтандыру жағдайының туындау ықтималдығын және оның басталуынан болуы мүмкін залалдардың мөлшерін айқындау үшін елеулі маңызы бар мән-жайлар туралы көрінеу жалған мәліметтерді хабарлағаны анықталса, сақтандырушы сақтандыру шартын жарамсыз деп тануды және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес Сақтанушы айтпаған жағдайлар өздігінен жоғалған болса, залалдарды қолдануды талап етуге құқылы.

12. САҚТАНДЫРУ АУМАҒЫ

- 12.1. Сақтандыру орны - Сақтандыру шартында көрсетілген аумақ, ғимараттар немесе ғимараттардағы үй-жайлар, сондай-ақ Сақтанушы өндірістік немесе коммерциялық қызметте пайдаланатын мүлік орналасқан жер учаскелері.
- 12.2. Сақтандырушы сақтанушының өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс нәтижесінде келтірген қаржылық шығындарын, егер өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістің себебі болып табылатын материалдық залал сақтандыру аумағында болған жағдайда ғана өтейді.

13. ТӘУЕКЕЛ ДӘРЕЖЕСІНІҢ ӨЗГЕРУІ

- 13.1. Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтанушы Сақтандырушыға тәуекел дәрежесін айқындау үшін елеулі маңызы бар өзіне белгілі барлық мән-жайлар туралы хабарлауға және қойылған сұрақтарға жауап беруге міндетті. Бұл ретте Сақтандырушы сақтандыру шартында, өзі әзірлеген сақтандыруға өтініш нысанында немесе оның жазбаша сұрау салуында нақты ескертілген мән-жайлар елеулі деп танылуы мүмкін.
- 13.2. Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушы сақтандыру тәуекелін бағалауды жүргізуге, атап айтқанда, жүзеге асырылуына байланысты шығындарды сақтандыру болжанатын Сақтанушы қызметінің ерекшеліктерімен танысуға құқылы.

- 13.3. Сақтандыруға өтініш бергеннен кейін Сақтанушының сақтандырушының келісімінсіз тәуекел дәрежесінің жоғарылауына әкелетін қандай да бір әрекеттерді жасауға немесе оған жол беруге құқығы жоқ.
- 13.4. Сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде Сақтанушы Сақтандырушыға тәуекел дәрежесінің кез келген жоғарылауы туралы немесе тәуекел дәрежесінің жоғарылауына әкелетін кез келген мән-жайлар туралы, мысалы, өндірістік немесе коммерциялық қызметте пайдаланылатын мүлікті жалға алу туралы, сақтандыру орнындағы ғимараттарды немесе құрылыстарды бұзу, қайта жабдықтау, қайта құру туралы, мүліктің бүлінуі немесе жойылуы туралы дереу хабарлауға міндетті.
- 13.5. Сақтандыру тәуекелінің ұлғаюы туралы ақпарат алғаннан кейін Сақтандырушы сақтандыру шартының талаптарын өзгертуді немесе тәуекелдің ұлғаюына пропорционалды түрде қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуді талап етуге құқылы.
- 13.6. Тәуекел дәрежесі жоғарылаған немесе осындай жоғарылауға әкелетін мән-жайлар туындаған жағдайда сақтандырушының тәуекел дәрежесі жоғарылаған сәттен бастап қосымша сақтандыру сыйлықақысына құқығы бар. Егер Сақтанушы Сақтандырушы есептеген қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуден бас тартса, соңғысы сақтандыру Шартын бұзуға құқылы.
- 13.7. Сақтанушы сақтандырушыға жаңа өндірістік немесе коммерциялық қызметтің басталғаны немесе оның сипатының өзгергені туралы тәуекелдің жоғарылауына немесе болмауына қарамастан дереу хабарлауға міндетті.
- 13.8. Егер сақтанушы 13.3.-13.6.тармақтарында көрсетілген міндеттемелерді орындамаса, Сақтандырушының Ережелердің 20-бабында көзделген тәртіппен сақтандыру Шартын бұзуға құқығы бар.
- 13.9. Егер Сақтандырушыға белгісіз жағдай сақтандыру жағдайының басталуына себеп болса немесе Сақтанушыға келтірілген залал көлеміне айтарлықтай әсер етсе, онда Сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға құқылы.
- 13.10. Тәуекелдің жоғарылауы орын алғанына немесе болмағанына қарамастан, Сақтандырушы сақтандыру Шартының қолданылу мерзімі ішінде Сақтанушы хабарлаған мәліметтердің дұрыстығын, Сақтанушының өндірістік немесе коммерциялық қызметінде пайдаланылатын мүліктің жай-күйін, ұстау және сақтау шарттарын тексеруге құқылы.

14. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ МЕРЗІМІ

- 14.1. Сақтандыру Шартының қолданылу мерзімі-бұл сақтандыру шартында көрсетілген кезең, оның барысында сақтандырушы сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде қаржылық шығындарды өтеуге міндеттенеді.
- 14.2. Сақтандыру Шарты Тараптар келіскен мерзімге жасалады және, әдетте, өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістен мүлікті және шығындарды ерікті сақтандыру шартының қолданылу мерзіміне сәйкес келеді.
- 14.3. Сақтандыру Шарты, егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру сыйлықақысы төленген күннен кейінгі күннен бастап күшіне енеді (сақтандыру қорғанысы күшіне енеді). Егер сақтандыру Шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру қорғаудың қолданылу кезеңі сақтандыру Шартының қолданылу мерзіміне сәйкес келеді.
- 14.4. Бұл ретте Сақтандырушының банктік шотына ақша немесе Сақтандырушының кассасына қолма-қол ақша түскен күн сақтандыру сыйлықақысын төлеу күні болып есептеледі.
- 14.5. Мүлікті және өндірістік және шаруашылық қызметтегі үзілістен болған залалдарды ерікті сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде орын алған Сақтандырушы 6.3.1.-6.3.6. тармақтарында көрсетілген оқиғалар нәтижесінде Сақтанушыға келтірілген қаржылық шығындарды өтейді.
- 14.6. Тараптардың келісімі бойынша сақтандыру Шарты тараптардың бірі бұл туралы сақтандыру шартының қолданылуы тоқтатылған және сақтандыру сыйлықақысы төленген күнге дейін күнтізбелік 30 (отыз) күн бұрын хабарлаған жағдайда келесі мерзімге ұзартылуы мүмкін.

15. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

- 15.1. **Сақтандырушының құқықтары:**
 - 15.1.1. Сақтанушы ұсынған сақтандыру объектісі туралы ақпаратты және оның дұрыстығын тексеру;
 - 15.1.2. сақтандыру Шартының қолданылу кезеңінде өндірістік немесе коммерциялық қызмет жүзеге асырылатын объектінің жай-күйін тексеру;

- 15.1.3. қажет болған жағдайда шығынды азайту бойынша жазбаша ұсыныстар беру. Алайда Сақтандырушының бұл әрекеттерін Сақтандырушының сақтандыру төлемін төлеу міндетін мойындау ретінде қарастыруға болмайды;
- 15.1.4. сақтанушыны шығын туралы хабардар етуді күтпей, өндірістік немесе коммерциялық қызметте үзілістің туындау себебі бүлінген мүлікті (жүйелерді, жабдықтарды және т.б.) қарап-тексеруді жүргізу. Бұл ретте Сақтанушы Сақтандырушыға бұған кедергі жасауға құқылы емес;
- 15.1.5. Сақтанушыдан сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталу фактісін немесе коммерциялық құпияны құрайтын мәліметтерді қоса алғанда, болжамды залалдың мөлшерін анықтау үшін қажетті ақпаратты талап ету;
- 15.1.6. қажет болған жағдайда сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталуы туралы ақпараты бар құқық қорғау органдарына және басқа да ұйымдарға (банктерге және т. б.) сұрау салулар жіберу, сондай-ақ оның пайда болу себептері мен мән-жайларын дербес анықтау;
- 15.1.7. Сақтанушы сақтандыру шартының талаптарын, ережелерін бұзған жағдайда, оларды жою жөнінде жазбаша нұсқаулар беруге міндетті, мұндай нұсқаулар сақтанушы үшін міндетті;
- 15.1.8. Сақтанушы сақтандыру Шартының талаптары мен ережелерін бұзған жағдайда сақтандыру Шартын мерзімінен бұрын тоқтатуға;
- 15.1.9. Қазақстан Республикасының заңнамасында, сақтандыру Ережелері мен Шартында көзделген жағдайларда сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту;
- 15.1.10. сақтандыру Шартында, Ережелерде және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген өзге де әрекеттерді жасау.
- 15.1.11. сақтандыру жағдайының басталу фактісін және осы Ережелердің 19 тарауында қарастырылған залалдың мөлшерін растайтын құжаттар Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы өтініш берілген кезден бастап 90 күнтізбелік күн өткен соң ұсынылмаған жағдайда сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту.
- 15.2. **Сақтандырушы міндеттері:**
- 15.2.1. сақтанушыны Ережелермен таныстыру;
- 15.2.2. Сақтанушының өтініші бойынша сақтандыру шартына Ережелерде көзделген, бірақ бұрын сақтандыру шартында көрсетілмеген қосымша сақтандыру тәуекелдерін енгізу кезінде сақтандыру шартына қосымша келісім ресімдеу;
- 15.2.3. Сақтанушы сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы шешім қабылдау үшін қажетті барлық құжаттарды ұсынбаған жағдайда, сақтандырушы 3 (үш) жұмыс күні ішінде оған жетіспейтін құжаттар туралы жазбаша хабарлауға міндетті;
- 15.2.4. болған оқиға сақтандыру жағдайы деп танылған кезде сақтандыру Шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімдерде сақтандыру төлемін жүзеге асырсын;
- 15.2.5. пайда болған залалдың алдын алу және азайту жөніндегі шығыстарды Сақтанушыға өтеу;
- 15.2.6. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, сақтанушы және оның мүліктік жағдайы туралы мәліметтерді жария етпеу;
- 15.2.7. сақтандыру Шартында, Ережелерде және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген өзге де әрекеттерді жасау.
- 15.2.8. Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы өтініш берілген сәттен бастап күнтізбелік 60 күн өткеннен кейін сақтанушыға/пайда алушыға құжаттарды сақтандырушыға беру қажеттігі туралы еске сала отырып, электрондық мекенжайға (немесе өтініште көрсетілген мекенжай бойынша қолма-қол) хат жіберу әдісімен тиісті түрде хабардар ету.
- 15.3. **Сақтанушының құқықтары:**
- 15.3.1. сақтандыру Шартының талаптарын ескере отырып, сақтандыру сомасы шегінде нақты залал мөлшерінде сақтандыру төлемін алуға;
- 15.3.2. сақтандыру Шартының талаптарын өзгертуге;
- 15.3.3. сақтандыру Шартын мерзімінен бұрын тоқтату;
- 15.3.4. сақтандыру Шарты бойынша құқықтар мен міндеттерді Сақтандырушының келісімімен заңды тұлға ретінде қайта ұйымдастырған кезде құқықтық мирасқорға беру;
- 15.3.5. сақтандыру Шартында, Ережелерде және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген өзге де әрекеттерді жасау.
- 15.4. **Сақтанушы міндеттері:**
- 15.4.1. Ережелер мен сақтандыру Шартының талаптарын сақтау;
- 15.4.2. сақтандыру Шартын жасасу кезінде тәуекел дәрежесін және сақтандыру Шартының қолданылу кезеңінде тәуекел дәрежесінің барлық өзгерістерін айқындау үшін өзіне белгілі барлық мән-жайлар туралы Сақтандырушыға хабарлауға, Сақтандырушыға сақтандыру шартының

- қолданылу кезеңінде өндірістік немесе коммерциялық қызмет жүзеге асырылатын жабдықтағы өзгерістер туралы қосымша ақпарат беру;
- 15.4.3. мүлікке сақтандырылмаған сияқты ұқыпты қарау;
- 15.4.4. сақтандыру Шарты бойынша тәуекел дәрежесінің ұлғаюына әсер ететін шарттар өзгерген кезде (мүлікті немесе оның бір бөлігін сату, жалға беру, сақтандыру жағдайының басталуына елеулі әсер ететін жұмыстарды жүргізу және т. б.), тәуекелдің ұлғаюы Сақтанушының қалауы бойынша болмаса да, ол бұл туралы сақтандырушыны затқа дереу жазбаша нысанда хабардар етуге міндетті сақтандыру шартын бұзу немесе оған өзгерістер енгізу және мүлікті ерікті сақтандыру Шарты бойынша сақтандырылған мүлікті сақтау үшін қажетті шараларды қабылдау;
- 15.4.5. егер сақтандыру Шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру жағдайының басталуын, сондай-ақ ол келтірген залалдарды дәлелдеу ауыртпалығын көтеруге, оның ішінде сараптама жүргізу, сарапшылардың оқиға орнына баруы, мамандарды тарту және консультациялар беру, қажетті құжаттарды жинау және т. б. бойынша шығыстарды көтеру;
- 15.4.6. өндірістік немесе коммерциялық қызмет жүзеге асырылатын қауіпсіздік техникасы, өрт қауіпсіздігі қағидаларын және жабдықты ұстау және пайдалану қағидаларын сақтау;
- 15.4.7. Сақтандырушыға сақтандыруға ұсынылатын объектіге (қосарланған сақтандыруға) қатысты басқа сақтандыру ұйымдарымен жасалған барлық сақтандыру шарттары туралы хабарлау;
- 15.4.8. сақтандыру Шартында белгіленген мөлшерде және тәртіппен сақтандыру сыйлықақысын төлеу;
- 15.4.9. сақтандыру Шартының талаптарының орындалуын бақылауды жүзеге асыру үшін Сақтандырушының өкілін өндірістік немесе коммерциялық қызмет жүзеге асырылатын объектіге кедергісіз жіберу;
- 15.4.10. сақтандыру Шартында, Ережелерде және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген өзге де әрекеттерді жасау.

16. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНЫҢ БЕЛГІЛЕРІ БАР ОҚИҒА БОЛҒАН КЕЗДЕ ТАРАПТАРДЫҢ ІС-ӘРЕКЕТТЕРІ

- 16.1. Сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға болған кезде Сақтанушы міндетті:
- 16.1.1. сақтандырудың себептерін, барысы мен салдарын анықтау үшін барлық қажетті шараларды қабылдауға;
- 16.1.2. дереу, 24 (жиырма төрт) сағат ішінде, бірақ кез келген жағдайда 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей, белгілі болған сәттен бастап немесе сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталғаны туралы Сақтандырушыға болған оқиға туралы жазбаша нысанда хабарлауға тиіс болған сәттен бастап;
- 16.1.3. сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталғаны туралы ол белгілі болған немесе белгілі болған сәттен бастап 24 (жиырма төрт) сағат ішінде дереу тиісті уәкілетті органдарға не болғанын жазбаша немесе өзге де заңды нысанда хабарлауға тиіс;
- 16.1.4. зиянның алдын алу немесе азайту және адамдардың өмірін сақтау бойынша барлық мүмкін және орынды шараларды қабылдау;
- 16.1.5. өндірістік немесе коммерциялық қызмет жүзеге асырылатын объектілерді құтқару және одан әрі зақымдаудың алдын алу жөнінде шаралар қабылдау, сақтандырушының өкілдері (апаттық комиссарлар) қарап-тексергенге дейін және сақтандыру жағдайы басталғаннан кейін ол болған жағдайда қарап-тексеру актісін жасағанға дейін бүлінген мүлікті және оқиғаның орын алған жерін сақтау;
- 16.1.6. Сақтандырушыға сақтандыру жағдайына байланысты өзіне белгілі барлық мәліметтер туралы, оның ішінде, бірақ онымен шектелмей, дереу жазбаша хабарлау:
- сақтандыру жағдайына байланысты қылмыстық іс қозғау туралы;
 - құзыретті органдардың алдын ала тергеу жүргізуі туралы;
 - мүлікке тыйым салу туралы;
 - сақтандыру жағдайына байланысты өзге де қылмыстық-процестік әрекеттерді жүргізу туралы.
- 16.1.7. Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталу фактісін, себептері мен мән-жайларын растайтын, сондай-ақ оқиғаның басталуына байланысты тоқтатылған өндірістік немесе коммерциялық қызметті қалпына келтіру бойынша жүргізілген шығыстар туралы куәландыратын қажетті құжаттарды ұсыну;
- 16.1.8. Сақтандырушыға зиян келтіргені үшін кінәлі адамнан ақшалай өтемақы алынғаны (алынуы мүмкін) туралы хабарлау;

- 16.1.9. Сақтанушыға сақтандыру төлемі жүзеге асырылғаннан кейін Сақтандырушыға регрессиялық талап ету құқығын қамтамасыз ету;
- 16.1.10. бұл Сақтанушыға қаншалықты қолжетімді болса, Сақтандырушының өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліске байланысты келтірілген залалдың мөлшерін белгілеуге қатысуын қамтамасыз ету. Сақтандырушының өкілдері сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға орнына және сақтанушының тиісті құжаттамасына және пайдасына сақтандыру жасалған адамдарға шығынның мән-жайларын, сипаты мен мөлшерін айқындау үшін еркін қол жеткізуге тиіс.
- 16.2. Сақтанушыдан болған оқиға туралы хабарлама мен өтініш алғаннан кейін Сақтандырушы мынадай әрекеттерді жүзеге асырады:
- 16.2.1. сақтандыру жағдайының фактісін белгілейді: Сақтанушының өтінішінде келтірілген мәліметтердің (уақыт, орын, оқиғаның мән-жайы және т. б.) сақтандыру Шартының талаптары мен Ережелеріне сәйкестігін тексереді;
- 16.2.2. залал келтірілген оқиғаның туындау фактісі мен себептерін анықтайды (тиісті ұйымдардың құжаттары негізінде);
- 16.2.3. оқиға болған-болмағанын және орын алған залалдар Сақтандырушының жауапкершілік көлеміне енгізілгенін тексереді;
- 16.2.4. сарапшыларды тарту қажеттілігін айқындайды, сақтандыру жағдайы фактісін анықтауға бағытталған өзге де әрекеттерді жүзеге асырады.
- 16.3. Сақтандырушының сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталғаны туралы уақтылы хабарламауы, егер Сақтандырушының сақтандыру жағдайының басталғаны туралы уақтылы білгені дәлелденбесе немесе сақтандырушыда бұл туралы ақпараттың болмауы оның сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндетіне әсер ете алмаса, соңғысына сақтандыру төлемін төлеуден бас тартуға құқық береді.
- 16.4. Сақтандырушы өтеуге жататын залалдарды азайтуға арналған шығыстарды, егер олар қажет болса немесе Сақтандырушының нұсқауларын орындау үшін шеккен болса, тіпті тиісті шаралар сәтсіз болса да, Сақтандырушы өтеуге тиіс.
- 16.5. Сақтанушы залалдың алдын алу немесе қысқарту бойынша қажетті шараларды қабылдамаған жағдайда, төленетін сақтандыру төлемінің мөлшері залалдың ұлғаюына әкеп соқтырған шамада қысқартылады;
- 16.6. Сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға болған кезде Сақтандырушы міндеттері:
- 16.6.1. Сақтандырушының апаттық комиссарының зардап шеккен мүлікті қарап-тексеруін қамтамасыз ету, ол үшін 3 (үш) жұмыс күні ішінде өз өкілін қарап-тексеру орнына және Сақтанушымен келісілген уақытта жіберу;
- 16.6.2. Сақтанушының қатысуымен тексеру актісін жасау;
- 16.6.3. сақтандыру төлемінің сомасын анықтау;
- 16.6.4. егер бұл жағдай сақтандыру деп танылса, сақтандыру төлемін жүргізу;
- 16.6.5. Сақтанушыға/Сақтандырылушыға сақтандыру жағдайында шығындарды азайту үшін жұмсаған шығындарын өтеу;

17. ЗАЛАЛ СОМАСЫН АЙҚЫНДАУ ТӘРТІБІ

- 17.1. Өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістен және пайданың жоғалуынан болған шығындарды сақтандыру бойынша сақтандыру төлемінің сомаларын есептеу Сақтанушының бухгалтерлік есебінің деректерін пайдалана отырып жүргізіледі.
- 17.2. Тараптар арасында сақтандыру төлемінің мөлшері туралы дау туындаған кезде олар тәуелсіз сарапшылардың, аудиторлардың қызметтеріне жүгінуге немесе сотқа жүгінуге құқылы.
- 17.3. Өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістен болған шығын мыналардан тұрады:
- 17.3.1. Сақтанушы өндірістік немесе коммерциялық қызметтен үзіліс кезеңінде өндірістік немесе коммерциялық қызметтен алатын пайда мөлшері (пайданың жоғалуы);
- 17.3.2. өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс кезеңінде Сақтанушының өндірістік немесе коммерциялық қызметті жалғастыру жөніндегі ағымдағы шығыстары.
- 17.4. Өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістен түскен пайданың жоғалуы-бұл Сақтанушының өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс кезеңінде алатын пайдасы:
- өндірістік кәсіпорындар-өнім шығару есебінен;
 - қызмет көрсету саласының кәсіпорындары-қызмет көрсету есебінен;

– сауда кәсіпорындары-егер Сақтанушының өндірістік немесе коммерциялық қызметі материалдық шығынның басталуымен үзілмесе, тауарларды сатудан.

- 17.5. Өндірістік немесе коммерциялық қызметте үзіліске әкеп соққан материалдық залал басталған кезде сақтандыру төлемінің мөлшері Сақтанушының өткен жылдың ұқсас кезеңінде өнімді (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) өткізу көлемінің өсуін (төмендеуін) ескере отырып немесе материалдық залал күніне дейінгі тиісті кезең үшін өндірістік немесе коммерциялық қызметтен алған пайда сомасы негізге алына отырып айқындалады (стандартты кезең). Егер стандартты кезең ішінде Сақтанушы пайда алмаған болса, оның Сақтандырушыдан өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліске байланысты пайдадан айырылған залалды өтеуге құқығы жоқ.
- 17.6. Өндірістік немесе коммерциялық қызметті жалғастыру жөніндегі ағымдағы шығыстар, егер сақтанушы Қазақстан Республикасы заңнамасының немесе сақтандыру шартының талаптары бойынша осындай шығыстарды көтеруді жалғастыруға міндетті болса немесе оларды жүзеге асыру Сақтанушының үзілген өндірістік немесе коммерциялық қызметін қайта бастау үшін қажет болса ғана өтелуге тиіс.
- 17.7. Егер сақтандыру Шартында көзделген болса, сақтандыру жағдайына байланысты мән-жайларды анықтау немесе сақтандыру жағдайының нәтижесінде болған залалды азайту бойынша қосымша шығыстар да өтелуге жатады;
- 17.8. Өндірістік немесе коммерциялық қызметті жалғастыру бойынша ағымдағы шығыстарға, сондай-ақ жоғалған пайдаға жатпайды және олардың бір бөлігі болып табылмайды:
- 17.8.1. пайдаға, айналымға салынатын салық, оған ұқсас салықтар мен алымдар;
- 17.8.2. өндірістік немесе коммерциялық қызмет үшін пайдаланылатын шикізатты, жартылай фабрикаттар мен материалдарды сатып алу жөніндегі шығыстар;
- 17.8.3. айналым немесе сату көлемі негізінде төленетін лицензиялық және авторлық сыйақылар, сондай-ақ өнертапқыштарға берілетін сыйақылар мен сақтандыру сыйлықақылары;
- 17.8.4. Сақтанушы жөнелтетін тауарларды тасымалдау бойынша шығыстар және олармен байланысты шығыстар;
- 17.8.5. Сақтанушының өндірістік немесе коммерциялық қызметіне тікелей қатысы жоқ операциялар бойынша шығыстар (бағалы қағаздармен, жер учаскелерімен, бос ақша қаражаттарымен немесе капиталдармен операциялар, сондай-ақ осындай операциялардан түскен пайда);
- 17.8.6. сақтандыру Шарты жасалғаннан кейін енгізілген капиталдан және негізгі құралдардан (мүліктен) кез келген салықтар (алымдар);
- 17.8.7. бұрын және жаңадан жасалған сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары;
- 17.8.8. сот және өкілдік шығыстар;
- 17.8.9. Сақтанушы өзі жасасқан шарттарға сәйкес өзінің шарттық міндеттемелерін орындамағаны үшін (уақытында жеткізбеу, тауарды өндіруді кешіктіру, тауарды ұсыну) төлеуге міндетті айыппұлдар, өсім пұлдар немесе ақшалай нысандағы басқа өсім пұлдар, қызмет көрсету немесе басқа да осыған ұқсас міндеттемелер, қарыз шарты бойынша төлемдерді уақытында төлемеу, қаржылық лизинг), егер мұндай олқылық өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістің салдары болмаса немесе жоғарыда көрсетілген санкциялар күшіне енетін шарттарда көзделсе, материалдық шығын болғаннан кейін өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістерге әкеп соқтырған болса.
- 17.9. Сақтандыру төлемінің сомасын айқындау кезінде, егер ол материалдық шығынға байланысты үзілмесе, өндірістік немесе коммерциялық қызметтің барысы мен нәтижелеріне әсер етуі мүмкін барлық факторлар есепке алынуға тиіс.
- 17.10. Сақтандырушы төменгі жағдайларда жауапкершілік көтермейді және залал бойынша өтемақы төлемейді, егер:
- 17.10.1. өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс кезінде төтенше сипаттағы және өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс кезеңін ұлғайтатын оқиғалар орын алса-мұндай

оқиғалардың басталуы өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістен шығынның ұлғаюына әкелген шамада болған болса;

- 17.10.2. шығынның ұлғаюы материалдық шығын басталғанға дейін оның жағдайымен салыстырғанда өндірістің кеңеюіне немесе жаңаруына байланысты болса;
- 17.10.3. өндірісті қалпына келтіруде және қайта бастауда, мысалы, сотта немесе Төрелік сотта іс жүргізуге, мүлікке меншік, меншік, жалдау немесе жалдау қатынастарын анықтауға және т. б. байланысты төтенше кідірістер болса;
- 17.10.4. Сақтанушы бүлінген мүлікті уақтылы қалпына келтіре алмаса немесе материалдық шығын салдарынан жоғалған мүлікті алмастыра алмаса немесе қолма-қол ақшаның болмауына немесе жетіспеуіне байланысты өндірісті қалпына келтіру үшін барлық қажетті шараларды уақтылы қабылдай алмаса;
- 17.10.5. мүлікті қалпына келтіру немесе өндірісті қалпына келтіру Сақтанушының қалпына келтіру жұмыстарына немесе өндірістік немесе коммерциялық қызметіне қатысты әкімшілік органдар немесе басқа билік органдары қандай да бір шектеулер қойғандықтан кешіктірілсе;
- 17.10.6. өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістен болған шығын мүліктің бүлінбеген бөлігін мүліктің қалған бөлігінің бүлінуі, жойылуы немесе жоғалуы нәтижесінде мүмкін болмайтындығына байланысты артса.
- 17.11. Сақтандыру осындай үзілістің бүкіл кезеңі ішінде өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістен түскен пайданың жоғалуына байланысты шығындарды өтейді, бірақ мұндай үзіліске әкеп соққан материалдық залал басталған күннен бастап есептелетін сақтандыру шарты бойынша жауапкершіліктің ең жоғары кезеңінен аспайды.
- 17.12. Сақтандыру төлемі осы залалды үшінші тұлғалардан өтеу тәртібімен алынған сомалар шегеріле отырып жүргізіледі.
- 17.13. Егер Сақтанушы (пайда алушы) келтірілген залал үшін жауапты адамнан толық өтеме алса, Сақтандырушы Сақтанушыға (пайда алушыға) сақтандыру төлемін толық көлемде жүргізу міндетінен босатылады.
- 17.14. Егер сақтандыру төлемі жүзеге асырылғаннан кейін Сақтанушы (пайда алушы) келтірілген залалға жауапты адамнан толық көлемде өтеме алса, Сақтандырушы төленген сақтандыру төлемінің сомасын қайтаруды талап етуге құқылы, ал келтірілген залалға жауапты адамнан өтеме алған Сақтанушы (пайда алушы) Сақтандырушыға алынған сақтандыру төлемінің сомасын Сақтандырушының тиісті талабында көрсетілген тәртіп пен мерзімде қайтаруға міндетті.

18. ЗИЯНДЫ АЗАЙТУ ШЫҒЫНДАРЫ

- 18.1. Сақтанушының өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістен болатын залал сомасын болғызбауға немесе азайтуға бағытталған ақылға қонымды және орынды шығыстары келесі жағдайда өтелуге жатады, егер:
 - 18.1.1. олар Сақтандырушымен келісілген болса;
 - 18.1.2. олар Сақтандырушы төлейтін өтемақы сомасының қысқаруына әкелген болса;
 - 18.1.3. Сақтанушы оларды орынды деп санады, бірақ бұл шығындардың жеделдігіне байланысты оларды Сақтандырушымен келісу мүмкіндігі болмаса, бірақ бірінші мүмкіндікте Сақтандырушыға бұл туралы хабардар еткен болса.
- 18.2. Сақтанушының шығыстары келесі жағдайларда өтелуге жатпайды, егер:
 - 18.2.1. Сақтандырушының жауапкершілік мерзімі аяқталғаннан кейін нәтижесінде Сақтанушы пайда алса;
 - 18.2.2. олар сақтандыру Шартына сәйкес сақтандырылмаған Сақтанушының ағымдағы шығындарын өтеген болса.

19. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІ.

- 19.1. Сақтандыру төлемі сақтандыру Шартында көзделген уақытша франшиза кезеңінде туындаған, бірақ сақтандыру Шартында белгіленген сақтандыру сомасынан аспайтын залалды шегере отырып, нақты залал мен жоғалған пайданы қамтитын залал мөлшерінде жүзеге асырылады.

- 19.2. Егер сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру сомасы сақтандыру шартын жасасу күніне Ереженің 4-бабына сәйкес айқындалған әлеуетті қаржылық залалдан төмен екені анықталса, онда шығындар сақтандыру сомасының әлеуетті қаржылық залал сомасына қатынасына барабар өтеледі. Егер сақтандыру сомасы сақтандыру шартын жасасу күніндегі әлеуетті қаржылық залалдан асатын болса, сақтандыру шарты жасалған күнгі әлеуетті қаржылық залалдан асатын бөлігінде сақтандыру жарамсыз болып табылады. Сақтандыру сомасы мен ықтимал қаржылық шығынның сәйкес келмеу фактісін Сақтандырушы сақтандыру жағдайы басталғаннан кейін белгілеуі мүмкін.
- 19.3. Сақтандыру төлемін Сақтандырушы сақтандыру шартына сәйкес мынадай құжаттар негізінде жүзеге асырады:
- 19.3.1. Сақтанушының (пайда алушының) сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталуы туралы өтініші;
- 19.3.2. банк деректемелерін көрсете отырып, Пайда алушының сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы өтініші;
- 19.3.3. сақтандырушымен келісілген тиісті лицензиясы бар тәуелсіз сарапшы және/немесе бағалаушы және/немесе сюрвейер, лосс-аджастер актісі және/немесе қорытындысы;
- 19.3.4. Шарттың көшірмесі (не оның телнұсқасы);
- 19.3.5. сақтандыру жағдайының басталуын және келтірілген залалдың мөлшерін дәлелдеу жөніндегі істі жүргізу құқығын және сақтандыру төлемін алу құқығын растайтын Сақтанушының/пайда алушының өкіліне сенімхат (қажет болған жағдайда);
- 19.3.6. сақтандырылған мүлікті иелену, пайдалану және/немесе оған билік ету құқығын растайтын құжаттар (сатып алу-сату, жалдау шарты немесе сақтандырылған мүлікті иелену, пайдалану және/немесе оған билік ету құқығын растайтын өзге құжат);
- 19.3.7. сақтандыру жағдайының басталу фактісін және келтірілген залалдың мөлшерін растайтын құжаттар.
- 19.3.7.1. Сақтандыру жағдайының басталу фактісін растайтын құжаттар:
1. Өрт және түтін, жарылыс кезінде-өртке қарсы қызмет органдары берген өрт туралы акт, ықтимал себептерді, өрттің сипатын және туындаған салдарларды көрсете отырып, өрт фактісі бойынша құзыретті органдардың құжаттары (өрт-техникалық сараптаманың қорытындысы).
 2. Су және басқа сұйықтықтар бүлінген жағдайда-су құбыры, кәріз, жылыту және өзге де жүйелерге қызмет көрсететін немесе олардың теңгерімінде болатын ұйымның комиссиялық актісі. Актімен судың, басқа сұйықтықтардың зақымдану фактісі расталады, зақымданудың себептері мен көлемі, сондай-ақ кінәсі зиян келтіру болжанатын адамдар көрсетіледі. Акт тиісті түрде ресімделуі тиіс.
 3. Үшінші тұлғалардың құқыққа қайшы әрекеттері кезінде-көрсетілген оқиғалар нәтижесінде сақтандырылған мүлікке келтірілген залал фактісі бойынша құзыретті органдардың келтірілген залалды сипаттай отырып, келтірілген залалдың мөлшерін құндық мәнде көрсете отырып, құжаттары, уәкілетті органның қорытындысы.
 4. Дүлей зілзалалар кезінде-сақтандыру орнындағы дүлей зілзала фактісін растайтын гидрометеорологиялық (сейсмологиялық) қызметтің анықтамасы. Анықтама тиісті түрде ресімделуі тиіс.
 5. Өзге оқиғалар басталған кезде – Сақтанушы оқиғаның басталғанын және оның салдарын растайтын құжатты алу мақсатында Сақтандырушы ұсынған ұйымға жүгінеді.
 6. Болған оқиға туралы неғұрлым толық ақпарат алу мақсатында сақтандырушы болған оқиға туралы ақпараты бар құзыретті органдар мен басқа да ұйымдардан болған оқиғаға байланысты мәліметтерді сұратуға, сондай-ақ оның басталу себептері мен мән-жайларын дербес анықтауға құқылы.
- 19.3.7.2. Сақтанушының өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліске байланысты шығындарын растайтын құжаттар:

1. Уақыт бірлігіне есептегенде жоспарланған пайда мөлшері бар Сақтанушының бухгалтерлік есептілігі және бизнес-жоспары;
 2. Егер сақтанушы мүлікті, қарыз, қаржы лизингі шартын жалға алған жағдайда жалдау шарты;
 3. Жалақысы мен атқаратын лауазымы көрсетілген қызметкерлердің штаттық кестесі;
 4. Қажет болған жағдайда-мамандандырылған ұйым өкілдерінің, тәуелсіз сарапшылардың, маркшейдерлердің, тәуелсіз аудиторлардың қорытындылары;
 5. Зақымдану дәрежесін көрсете отырып, бүлінген, қаза тапқан немесе жоғалған мүліктің тізімдемесі, расталған бухгалтерлік есеп құжаттары, жөндеуге арналған сметалар, қаза тапқан мүлік бойынша залалдың мөлшері, бүлінген мүліктің құнсыздану дәрежесі туралы сарапшылардың қорытындылары, тауарлық чектер.
- 19.4. Құжатты тиісінше ресімдеу деп оны берген ұйымның фирмалық бланкісінде осындай құжаттарға қол қоюға және беруге уәкілетті лауазымды адам қол қойған және ұйымның мөрімен бекітілген дайындау түсініледі.
- 19.5. 19.3-тармақта көзделген талаптарға сәйкес барлық қажетті құжаттар ұсынылғаннан кейін, жеке тұлғалармен жасалған сақтандыру шарттары бойынша құжаттарды Сақтандырушының қарау мерзімі 15 (он бес) жұмыс күнінен аспауға тиіс.
- 19.6. Сақтанушы (Пайда алушы) мүлікті сақтауға мүдделілікті, сақтандыру жағдайының басталуын және келтірілген залалдың мөлшерін растайтын өзге де дәлелдемелерді ұсынуға құқылы.
- 19.7. Егер ұсынылған құжаттар мен мәліметтерде сақтандыру төлемі туралы шешім қабылдау үшін, оның ішінде сақтандыру шарты бойынша өтелуге жататын келтірілген зиянның мөлшерін айқындау, зиян келтіруге әкеп соққан сақтандыру оқиғасының сипатын, себептері мен мән-жайларын белгілеу, сақтандырушының зиян келтірген тұлғаға (зиян келтіруге жауапты) талап ету құқығын іске асыруы үшін қажетті ақпарат қамтылмаған жағдайда сақтандырушы сақтанушыға/пайда алушыға сақтандыру төлемі/сақтандыру төлемінен бас тарту туралы негізделген шешім қабылдау үшін қажетті ақпаратты сұрату себептерін түсіндіре отырып, дәлелді хат жіберу арқылы қосымша ақпарат сұратуға құқылы.
- 19.8. Егер өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс басталғаннан кейін 1 (бір) ай өткен соң және әрбір келесі ай өткеннен кейін өндірістік немесе коммерциялық қызметтегі үзілістің өткен уақыты үшін өтелуге жататын ең төменгі соманы айқындау мүмкіндігі пайда болса, онда сақтанушы бұл соманың оған сақтандыру төлемінің жалпы сомасы есебінен төленуін талап ете алады.
- 19.9. Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында белгіленген талап қою мерзімі ішінде сақтанушыға төленген соманың негізсіздігін айқындайтын қосымша факторлар пайда болған кезде, егер Сақтандырушының талабында өзгеше мерзім көзделмесе, ол қайтару туралы талапты алған кезден бастап 5 (бес) жұмыс күні ішінде Сақтандырушыға қайтарылуға тиіс.

20. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ӨЗГЕРТУ, САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУЫН ТОҚТАТУ ШАРТТАРЫ, САҚТАНДЫРУДЫ ҚОРҒАУДЫ ТОҚТАТА ТҰРУ

- 20.1. Сақтандыру шартының қолданылуы мынадай жағдайларда тоқтатылады:
 - 20.1.1. сақтандыру Шартының әрекет ету мерзімінің өтуі;
 - 20.1.2. Сақтандырушының сақтандыру сомасының толық көлемінде сақтандыру төлемін жүзеге асыруы;
 - 20.1.3. тараптардың келісімі бойынша Сақтанушыны ауыстыру жағдайын қоспағанда, заңды тұлға болып табылатын Сақтанушыны тарату немесе Сақтанушы – дара кәсіпкер қайтыс болуы;
 - 20.1.4. Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіппен Сақтандырушыны тарату;
 - 20.1.5. соттың сақтандыру шартын жарамсыз деп тану туралы шешім қабылдауы;
 - 20.1.6. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген басқа жағдайларда.
- 20.2. Сақтандыру шартының қолданылуы сақтанушының немесе Сақтандырушының талабы бойынша, сондай-ақ тараптардың келісімі бойынша мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін.
- 20.3. Сақтандыру шартының қолданылуын мерзімінен бұрын тоқтату ниеті туралы сақтандыру Шартының қолданылуын тоқтатуға ниет білдірген Тарап бұл туралы екінші Тарапқа сақтандыру

шартының қолданылуын тоқтатудың болжамды күніне дейін кемінде күнтізбелік 30 (отыз) күн бұрын жазбаша хабарлауға міндетті.

- 20.4. Осы Ережелердің 20.4.1-тармақта сипатталған жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің қолданыстағы нұсқасында көзделген шарттар бойынша Сақтанушының немесе Сақтандырушының талабы бойынша сақтандыру Шарты мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде, Сақтандырушы Сақтанушыға келесі формула бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарады:

$$(100\% - 30\%) * \left(TCC - \frac{CC * i}{N} \right), \text{ мұнда:}$$

30% - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;

TCC - Сақтандыру шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;

CC - Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;

i - Пайдаланылған күндер саны (айналыс күні пайдаланылмаған болып есептеледі);

N - Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі (күндермен).

- 20.4.1. Сақтанушы - жеке тұлғаның талабы бойынша сақтандыру шарты Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің қолданыстағы нұсқасында көзделген шарттар бойынша жасалған күннен бастап күнтізбелік он төрт күн ішінде мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде Сақтандырушы Сақтанушыға төменгі формула бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарады:

$$(100\% - 10\%) * \left(TCC - \frac{CC * i}{N} \right), \text{ мұнда:}$$

10% - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;

TCC - Сақтандыру шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;

CC - Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;

i - Пайдаланылған күндер саны (айналыс күні пайдаланылмаған болып есептеледі);

N - Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі (күндермен).

- 20.5. Егер сақтандыру Шартын сот жарамсыз деп таныған болса, Тараптар өз әрекеттерінде Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексін басшылыққа алады.
- 20.6. Сақтандыру сыйлықақысы кезекті сақтандыру сыйлықақысы мерзімі өткен күннен бастап бөліп-бөліп төленген кезде төленбеген жағдайларда сақтандыру қорғанысы автоматты түрде тоқтатылады. Сақтандыру қорғаныс әрекетін тоқтата тұру, кешіктірілген жарна төленген сәтте дейін күшінде болады. Бұл ретте сақтандыру шартының қолданылу мерзімі сақтандыру қорғаудың қолданылуын тоқтата тұру қолданылған кезеңге ұзартылмайды.
- 20.7. Егер Ережелердің 20.7-тармаққа сәйкес сақтандыру қорғаудың қолданылуын тоқтата тұру, 30 (отыз) күнтізбелік күннен астам уақытқа созылған жағдайда, Сақтандырушының сақтандыру шартын біржақты соттан тыс тәртіппен мерзімінен бұрын бұзуға құқығы бар. Бұл ретте Сақтанушы бұрын төлеген сақтандыру жарналары қайтарылуға жатпайды.
- 20.8. Сақтандыру шартына өзгерістер мен толықтырулар енгізу екі Тараптың уәкілетті өкілдері қосымша келісімге қол қою арқылы, қажет болған жағдайда – сақтандыру сыйлықақысын қайта есептеу сомасын көрсете отырып, жазбаша түрде ресімделеді.
- 20.9. Сақтанушы шарттан бас тартқан кезде (ҚР АҚ 841-бабының 2-тармағы), егер бұл ҚР АҚ 841-бабы 1-тармағының бірінші бөлігінде, ҚР АҚ 842-бабы 2-тармағының екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген мән-жайларға байланысты болмаса, егер шартта өзгеше көзделмесе, Сақтандырушыға төленген сақтандыру сыйлықақысы не сақтандыру жарналары қайтарылуға жатпайды.

21. САҚТАНУШЫНЫҢ БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕП ЖҮРГІЗУ МІНДЕТІ

- 21.1. Сақтанушы Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес бухгалтерлік есепті жүргізуге міндетті. Сақтандыру кезеңінің басталуына дейінгі 3 (үш) жылдағы бухгалтерлік

- 21.2. кітаптар, түгендеу тізімдемелері, статистикалық және баланстық есептер мен аудиторлардың қорытындылары олардың бір мезгілде жойылу ықтималдығы шамалы болатындай сақталуы тиіс. Сақтанушының Ережелердің 21.1-тармағында көрсетілген міндеттемелерді орындамауы, егер Сақтанушы бұл міндеттемелерді орындамау соңғысының ниетімен байланысты емес екенін дәлелдемесе, Сақтандырушыға сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту құқығын береді.

22. ҚОСАРЛАНҒАН САҚТАНДЫРУ

- 22.1. Қосарланған (бірнеше) сақтандыру-әрқайсысымен дербес сақтандыру шарттары бойынша бірнеше сақтандырушылардың бір объектіні сақтандыруы.
- 22.2. Сақтанушы Сақтандырушыға кез келген сақтандырылған оқиғадан (сақтандырылған тәуекелден) өндірістік немесе коммерциялық қызмет нәтижелеріне қатысты өзі жасаған немесе басқа сақтандыру компанияларымен жасасқан барлық сақтандыру шарттары туралы хабарлауға міндетті.
- 22.3. Егер Сақтанушы Ережелердің 22.2-тармағында көрсетілген міндеттемелерді қасақана бұзса, онда Сақтандырушының Сақтанушыға жазбаша нысанда тиісті хабарлама жіберу арқылы сақтандыру шартын біржақты соттан тыс тәртіппен бұзуға немесе қаржылық шығындарды өтеуден бас тартуға құқығы бар. Сақтандыру шарты сақтанушы сақтандырушының хабарламасын алған сәттен бастап бұзылған болып есептеледі.
- 22.4. Егер қаржылық залал басқа сақтандыру шарттарының талаптарына сәйкес өтелуге жататын болса, онда Сақтандырушы қаржылық залалды Ережелерге сәйкес жасалған сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру сомасының Сақтанушы өндірістегі немесе коммерциялық қызметтегі үзіліс салдарынан туындаған қаржылық залалға қатысты жасаған барлық сақтандыру шарттарында көрсетілген сақтандыру сомаларының жалпы сомасына қатынасына барабар өтейді.
- 22.5. Егер Ережелерге сәйкес жасалған сақтандыру Шартында уақытша франшиза көзделсе және Сақтанушы басқа сақтандыру компанияларымен осындай сақтандыру Шартын жасаса, онда барлық сақтандыру шарттары бойынша өтеу сомасы уақытша шегерім кезеңінде туындаған ең көп залал сомасын шегергендегі Сақтанушыға келтірілген қаржылық залал сомасынан жоғары бола алмайды.

23. СУБРОГАЦИЯ

- 23.1. Сақтандыру төлемін жүзеге асырған Сақтандырушыға төленген сақтандыру сомасы шегінде Сақтанушының келтірілген зиян үшін жауапты тұлғаға регрессиялық талап қою құқығы ауысады. Сақтанушы сақтандыру төлемін алған кезде сақтандырушыға осы талап ету құқығын іске асыру үшін қажетті барлық құжаттарды, оның ішінде жеке басын куәландыратын құжатты (жеке куәлік, паспорт, шетел азаматының тұруға ықтияр хаты, азаматтығы жоқ адамның куәлігі), СТН-ны, осы талап ету құқығын іске асыруға жауапты адамның тұрғылықты/тұрақты тұратын жері туралы мәліметтерді беруге міндетті зиян, сондай-ақ өзге де құжаттар.
- 23.2. Егер Сақтанушы Сақтандырушы өтеген залалдар үшін жауапты тұлғаға талап қою құқығынан бас тартса немесе бұл құқықты жүзеге асыру оның кінәсінен мүмкін болмаса, онда Сақтандырушы өзіне жоғарыда көрсетілген әрекеттермен келтірілген залал мөлшерінде сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндетінен босатылады және артық төленген соманы қайтаруды талап етуге құқылы.

24. САҚТАНУШЫНЫҢ /ПАЙДА АЛУШЫНЫҢ НИЕТІ НЕМЕСЕ ӨРЕСКЕЛ АБАЙСЫЗДЫҒЫ

- 24.1. Егер Сақтанушы/пайда алушы немесе Сақтанушы/пайда алушы қызметкерлерінің бірі қасақана немесе өрескел абайсызда залалдың туындауына әкеп соқтыратын әрекеттерді жасаса немесе оған жол берсе немесе залалдың себептерін немесе мөлшерін айқындау кезінде

Сақтандырушыны немесе оның өкілдерін қасақана жаңылыстырса, сақтандырушы осы залал бойынша сақтандыру төлемін жүргізу міндетінен толығымен босатылады.

- 24.2. Егер Сақтанушы /Пайда алушы немесе оның қандай да бір қызметкері мүлікке қасақана зиян келтіргені немесе залалдың себептері мен мөлшерін айқындау кезінде жалғандық, алдау немесе алаяқтық жасағаны үшін Қазақстан Республикасының қылмыстық заңнамасында көзделген тәртіппен сотталса, мұндай үкім күшіне енгеннен кейін Сақтандырушыны сақтандыру төлемін жүргізу міндетінен босату түпкілікті болып есептеледі.
- 24.3. Егер Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген ескіру мерзімі ішінде сақтандыру Шартының талаптарына сәйкес сақтандырушыны сақтандыру төлемінен босататын мән-жай анықталса, Сақтанушы/пайда алушы алынған сақтандыру төлемін (немесе оның тиісті бөлігін) Сақтандырушыға қайтаруға міндетті.

25. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІ НЕМЕСЕ САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІНЕН БАС ТАРТУ ТУРАЛЫ ШЕШІМ ҚАБЫЛДАУ МЕРЗІМІ. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДАН БАС ТАРТУ

- 25.1. Сақтандырушы сақтандыру төлемі туралы шешім қабылдау үшін қажетті құжаттардың толық топтамасы ұсынылған күннен бастап 15 (он бес) жұмыс күні ішінде Пайда алушыға сақтандыру төлемін жүзеге асырады немесе сақтандыру төлемін жүзеге асырудан жазбаша уәжді бас тартуды жібереді. Бұл ретте уәкілетті органдардан қосымша ақпарат алу және (немесе) Сақтандырушының сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның орын алуына байланысты мән-жайларды анықтау бойынша іс-шаралар/тергеу жүргізуі талап етілсе, Сақтандырушы Сақтанушыны/Пайда алушыны хабардар ете отырып, бұл мерзімді үш айға дейін ұзарта алады.
- 25.2. Сақтандыру төлемін уақтылы жүзеге асырмағаны үшін Сақтандырушы Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 353-бабына сәйкес жауапты болады.
- 25.3. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жасаудан бас тартуына Сақтанушы мен пайда алушы сотқа шағымдана алады.
- 25.4. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асыруды кейінге қалдыруға құқығы бар:
- егер ол қажетті дәлелдемелер ұсынылғанға дейін Сақтанушының сақтандыру төлемін алуға заңды құқығы бар екендігіне күмәнданса;
 - егер ішкі істер органдары Сақтанушыға немесе оның уәкілетті тұлғаларына қарсы қылмыстық іс қозғаса және залалдың басталуына әкеп соққан мән – жайларға, сондай-ақ мүлікке қасақана залал келтіргені үшін немесе залалдың себептері мен мөлшерін айқындау кезінде жалғандық, алдау немесе алаяқтық жасағаны үшін-тергеу аяқталғанға дейін тергеу жүргізілсе.
- 25.5. 90 күнтізбелік күн өткеннен кейін, Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы өтініш берілген сәттен бастап, егер 60 күнтізбелік күн өткеннен кейін Сақтандырушы Сақтанушыға/Пайда алушыға құжаттарды сақтандырушыға беру қажеттілігі туралы еске сала отырып, хат жіберу әдісімен тиісті түрде хабарлаған болса Сақтандырушының осы Ережелердің 19-тарауында баяндалған құжаттар ұсынылмаған жағдайда сақтандыру төлемінен бас тартуға құқығы бар.

26. ДАУЛАРДЫ ШЕШУ

- 26.1. Сақтандырушы мен Сақтанушы (пайда алушы) арасында туындайтын сақтандыру Шарты бойынша дауларды тараптар келіссөздер жүргізу жолымен қарайды.
- 26.2. Тараптар арасында келісімге қол жеткізілмеген жағдайда, дау Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес сот тәртібімен шешіледі.

27. ҚОСЫМША ТАЛАПТАР

- 27.1. Сақтандыру Шартының мазмұны мен талаптары коммерциялық құпия болып табылады. Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен талап етілетін жағдайларды қоспағанда, қатаң құпиялылықты сақтауға тиіс және сақтандыру Шартының ережелерін,

мазмұнын және талаптарын, оның ішінде бұқаралық ақпарат құралдарына жария етуге құқығы жоқ.

- 27.2. Егер Тараптар сақтандыру Шартына тиісті қосымша келісімде өзгеше ескертпесе, сақтандыру шартында белгіленген құқықтар мен міндеттердің басқа тұлғаларға ауысуына жол берілмейді.
- 27.3. Сақтандыру шартына қол қою арқылы Сақтанушы сақтандыру Ережелерінің талаптарымен танысқанын және келісетінін растайды.
- 27.4. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес құрылтай құжаттары немесе өзге де құқық беру актілері негізінде Сақтанушының атынан заңды мәмілелер жасауға уәкілетті тұлғалар Сақтанушының өкілдері болып табылады.
- 27.5. Сақтанушы мен Сақтандырушы Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында тыйым салынбаған сақтандыру Шартына кез келген өзге толықтыруларды, алып тастауларды, нақтылауларды келісуге, сақтандыру шартының мәтінінде бекіте отырып, Ережелердің жекелеген талаптарын сақтандыру шартының мазмұнынан алып тастауға құқылы.